

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

NATÁLIE KOUŘILOVÁ

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra veřejného práva

**Uznání státu a uznání vlády v mezinárodních
vztazích**

Bakalářská práce

Recognition of State and Government in the International Relationships

Bachelor Thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr et. Mgr. Bohumil PETERKA

AUTOR PRÁCE
Natálie KOUŘILOVÁ

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Uznání státu a uznání vlády v mezinárodních vztazích“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Zubří., dne 1. 3. 2024

.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu této práce panu Mgr. et Mgr. Bohumilu Peterkovi za užitečné rady a trpělivé vedení mé bakalářské práce.

Dále děkuji mé rodině a nejbližším, kteří mi byli během psaní této práce velkou oporou.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá uznáním státu a vlády z hlediska mezinárodních vztahů. Teoretická část práce obsahuje především kritéria státnosti, neboli *Montevidejská kritéria*. Následně práce sestává z druhů uznání nejen státu ale i vlády *de facto* a *de iure*, včetně *kritérií uznání vlády*. Se vznikem státu také souvisí *právo na sebeurčení národů* a různé *druhy vzniku státu*. Rozlišujeme *podmíněné, předčasné, uspěchané a natažené uznání* či *neuznání*, přičemž se jedná o politický akt. V praktické části převedu své poznatky z teoretické části na současné světové státy a situace, které jsou předmětem mediální pozornosti (Donbas, Tchaj-wan, Izrael, Palestina), i ty méně známé (Somaliland, republika Růžový ostrov).

KLÍČOVÁ SLOVA

Uznání státu, uznání vlády, *de iure*, *de facto*, OSN, Palestina, Donbas, Izrael, Tchaj-wan, Somaliland.

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with recognition of state and government from the view of international relationships. Theoretical part contain primary Criteria of Statehood, or rather Motevideo Criteria. Following this, the work comprises various types of recognition not only of state but also of government, both *de facto* and *de jure*, including criteria for the recognition of government. The right to self-determination of nations and various forms of state formation are also related to the emergence of a state. We distinguish conditional, premature, hasty, and protracted recognition, as well as the doctrine of non-recognition, which constitutes a political act. In the practical part, I will apply my findings from the theoretical section to current global states and situations that are the subject of media attention (Donbas, Taiwan, Israel, Palestine), as well as those less known (Somaliland, the Republic of Rose Island).

KEY WORDS

State recognition , Government recognition, *de iure*, *de facto*, UN, Palestine, Donbas, Israel, Taiwan, Somaliland

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část.....	10
1. Stát v mezinárodních vztazích.....	10
1.1. Kritéria státnosti	11
1.2. Úloha OSN	13
1.3. Tradiční mezinárodní právo a způsoby vzniku států.....	14
1.3.1. Způsoby vzniku státu	14
2. Uznání státu vs. Uznání suverenity státu	17
2.1. Uznání de iure	18
2.2. Uznání de facto.....	19
2.3. Alternativy uznání včetně diplomatického	20
2.4. Konstitutivní teorie vs. deklaratorní teorie	21
2.5. Uznání jako politický akt	22
2.6. Podmíněné uznání.....	23
2.7. Předčasné uznání.....	24
2.8. Uspěchané uznání.....	25
2.9. Neuznání	25
2.10. Natažené uznání.....	26
3. Právo na sebeurčení národů	27
3.1. Povstalecká hnutí	28
4. Uznání vlády	29
4.1. Historicky významné akty z hlediska uznání vlády	30
4.2. Kritéria uznání vlády	31
4.3. Uznání vlády de iure a de facto.....	32
4.4. Tacitní a explicitní uznání vlády	33
Praktická část.....	33
5. Insulo de la rozoj – Republika Růžový ostrov	33
6. Uznání státu Izraele a posouzení kritérií státnosti	34
6.1. Obyvatelstvo.....	34
6.2. Území	35
6.3. Vláda	36
6.4. Způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy.....	36

6.5. Historie Izraelsko-palestinského konfliktu a důvody spjaté s neuznáním Izraele.....	37
7. Palestina	39
7.1. Postoj Palestiny k rezoluci	41
7.2. Otázka uznání Palestiny	41
8. Somaliland – od historie po současnost	43
8.1. Důvody pro uznání.....	44
8.2. Důvody pro neuznání.....	45
9. Tchaj-wan.....	46
9.1. Z historie.....	47
9.2. Postoj států k Tchaj-wanu v otázce uznání	49
10. Samozvané donbaské republiky	50
10.1. Historie Donbasu	51
10.2. Donbas a Ukrajina – novodobý konflikt	52
10.3. Uznání z hlediska mezinárodního práva	54
Závěr	56
Seznam použité literatury.....	59
MONOGRAFIE:.....	59
ČASOPISECKÉ ČLÁNKY	60
ZÁKONNÁ ÚPRAVA A IAŘ (interní akty řízení)	62
WEBOVÉ STRÁNKY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE	62

Úvod

Ve složitém a dynamickém světě mezinárodních vztahů zaujímá otázka uznání státu a vlády zásadní roli. Politická mapa světa se neustále mění v závislosti na ochotě, nebo v zájmu světových impérií na svém vlastním užitku. Náš svět, tedy planeta Země, se kromě Antarktidy a části moří, která jsou mezinárodním územím, dělí na státní útvary a téměř každý metr pevniny spravuje stát, ať už je detekován jako *de facto* nebo *de iure* a to i v otázce, kdy nepanuje shoda ve vymezení hranic státu jako tomu je kupříkladu u státu Izrael.¹

První státní útvary vznikaly již ve 3. tisíciletí před. n. l. a zahrnovaly kupříkladu Mezopotámii, Egypt, Indii a Čínu.² Ačkoliv se tyto státy měnily a dnes jejich původní podoba prakticky zanikla, tvoří tyto státy základní stavební kámen tradic, kultury a tamní společnosti dodnes. Pokud mluvíme o současné Číně alias Čínské lidové republice, která je momentálně rozlohou čtvrtou největší zemí světa³, můžeme si klást otázku, zdali má v současnosti nějaká privilegia? Je tahačem nitek dnešní mezinárodní politiky? Kam až musejí směřovat její aktivity, které jdou na úkor Čínské republiky, i když většina států, které s ní udržují diplomatické vztahy jsou demokratického rázu? V takovém případě má velmoc přednost?

Ještě v minulém století zaujímaly značnou část pevniny kolonie, které patřily státu, avšak nebyly součástí jeho území. Značnou část tohoto území, zejména procesem dekolonizace, v současnosti spravují nezávislé suverénní státy s vlastním obyvatelstvem, územím, státním aparátem a státy s mezinárodní subjektivitou. Jsou tedy státem s mezinárodním uznáním. Jaké mechanismy přispívají k vzniku suverénních států a jejich legitimizaci v rámci mezinárodního práva a praxe, a jaký vliv mají na tuto legitimitu uznání vlády? V kapitole "*Způsoby vzniku státu*" je podrobně rozebráno, jaké faktory a procesy formují suverénní státy a jaké kritéria jsou uplatňována pro jejich uznání v souladu s mezinárodním právem. Zkoumá se,

¹ *Israel's borders explained in maps*. Online. BBC News. 2023. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54116567>. [cit. 2024-03-05].

² VZNIK NEJSTARŠÍCH STÁTŮ, JEJICH VÝZNAM PRO ROZVOJ LIDSKÉ SPOLEČNOSTI. Online. Dějiny umění. 2013. Dostupné z: <https://dejiny-umeni.studentske.cz/2013/05/vznik-nejstarsich-statu-jejich-vyznam.html>. [cit. 2024-02-28].

³ Čína. Online. Novinky. 2024. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/cina-3583>. [cit. 2024-03-05].

zda tyto formy vzniku státu splňují normy a požadavky mezinárodního společenství a jaký vliv má uznání vlády na legitimitu daného státního subjektu v mezinárodních vztazích.

Nezávislé státní útvary nejsou jedinými entitami naší Země. Závislá území, i když se jejich počet neustále zmenšuje, vystupují svobodně s vlastními orgány, avšak zahraniční záležitosti spravuje jejich mateřská země, například Severní Kypr stále usiluje o státní suverenitu,⁴ ačkoliv je oficiálně stále součástí Kyperské republiky.

Patříčná část teoretické i praktické sekce práce bude vycházet z historie a historických souvislostí, ve kterých jsou vidno souvislosti směřující k současné mezinárodní politice či vnitřní politice současných konfliktů na světovém poli. Historie je nedílnou součástí tématu bakalářské práce a proto se jí budu v každé kapitole alespoň z části věnovat.

Tato práce bude směřovat k objasnění vzniku a uznání států z mezinárodně právního hlediska, s tím podstatně souvisí uznání vlády státu, které se v mnohém podobá uznání státu jako takovém. V souvislosti s uznáním vlády uvedu známé doktríny, které ovlivnily diplomacii a zapsaly se do dějin. Ráda bych také zmínila, že existují státy, jako například Somálsko, kde dodnes neexistují politické strany.

V první části mé práce se budu věnovat analýze teoretických konceptů přímo souvisejících s daným tématem. Dále provedu detailní rozbor Montevidejských kritérií, která jsou nadále považována za základní stanovení podmínek pro uznání státní suverenity již existujícími suverénními subjekty a slouží jako výchozí bod pro vstup do sféry diplomatických interakcí na mezinárodní úrovni. Otázka, která se nabízí, je, zda je tato metodologie vždy účinná a zda splnění Montevidejských kritérií automaticky zajišťuje mezinárodní akceptaci.

V druhé části uvedu kupříkladu republiku Somaliland, která kritéria splňuje, avšak mezinárodního uznání se jí dodnes nepoštěstilo. Dále uvedu příklady států, jejichž postavení ve světě je kontroverzní a souvisí se současnými konflikty, jako například Izrael versus Palestina nebo Luhanská a Doněcká lidová republika.

⁴ *Politická geografie*. Online. In: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POG/POG_P_05.pdf. [cit. 2024-03-05].

Změní se jejich postavení v mezinárodním systému, pokud se k zemím, které je uznaly, připojí i další země? Je možné vůbec uznat separatistické entity, které si suverenitu získaly především bojem a krveprolitím?

Hlavním účelem této bakalářské práce je představit čtenářům teoretické koncepty, včetně Montevidejských kritérií, a prozkoumat je na pozadí současného mezinárodněpolitického vývoje. Dále se zaměřím na pojmy uznání *de iure* a *de facto* a analyzuji způsoby vzniku států, které jsou relevantní v dnešní době, s důrazem na jejich historický kontext a současnou aplikaci v mezinárodní politice. Zmíním druhy uznání a konstitutivní či deklaratorní teorii a jejich teoretiky. Mimo jiné se budu zabývat Prámem na sebeurčení národů, které s tématem mé práce úzce souvisí a často se nabourává do Principu územní integrity.

Jako zajímavost jsem se rozhodla jako první příklad uvést republiku Růžový ostrov, díky které mě tohle téma oslovilo a z důvodu kterého jsem si ho také vybrala. Republika s tématem souvisí a je odrazem minulých režimů, dále silné vůle jedince prosadit sebe a svůj národ ve světě. Podobnou záležitostí je například i mikrostát, uměle vytvořená plošina v severním moři pod správou Anglie - Sealand, který vyhlásil svou suverenitu, avšak dodnes ho žádná země neuznává.

V práci jsem se snažila převést teorii na praxi a uvést příklady, které jsou aktuální a stále se o nich diskutuje a které jsou tahouny mediální pozornosti. Proto v této práci vystupuje do popředí Izraelsko-palestinský konflikt, Donbas s válkou na Ukrajině a stále méně uznávaný Tchaj-wan⁵ vůči Čínské lidové republice. Samostatným, avšak vytrvalým příkladem je Somaliland, jehož uznání by mohlo být vlivem aktuální situace v dohlednu.

⁵ FABRICIUS, Peter. *Taiwan has lost all its friends in Africa – except eSwatini*. Online. Institute for Security Studies. 2018. Dostupné z: <https://issafrica.org/iss-today/taiwan-has-lost-all-its-friends-in-africa-except-eswatini>. [cit. 2024-01-21].

Teoretická část

1. Stát v mezinárodních vztazích

Stát se označuje jako trvale existující souhrn určitého počtu osob, žijících na určitém území, který reguluje společnost pomocí státní moci. Subjektem mezinárodního práva se stává, pokud byl uznán jinými státy. K takovému uznání předchází uznání státnosti, většinou dle kritérií státnosti o níž se podrobněji zmíním níže.

Počet obyvatel a velikost území nejsou podstatné, ani při radikálních změnách. Naopak i mikrostáty jsou často subjekty mezinárodního práva, zejména dekolonizované státy, které jsou často i členy OSN. Příkladem takového mikrostátu jsou Seychely⁶ nebo San Marino.⁷

„Mezinárodně právní institut uznání lze definovat jako volní akt státu, kterým výslovně nebo mlčky reaguje na vznik nového státu, nové vlády, vlády v exilu, povstalců, válčící strany, národa nebo orgánů národněosvobozenického hnutí.“⁸ Jedná se o ukotvení nově vzniklého rovnoprávného subjektu mezinárodního práva.

Pojem „uznání státu“ v dnešním mezinárodním právu vychází z obecných pravidel mezinárodního práva, ale více než obecná pravidla rozhodují o uznání politické vůle jednotlivých států. Jedná se ve větší míře o politické rozhodnutí, „*kdy se každý jednotlivý stát sám rozhodne, kdy uznat a z jakých důvodů*“.⁹

⁶ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. Online. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 132. ISBN 80-85963-82-5. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a7bcb80e-45ae-41d3-9a6f-b69fbbb15a28>. [cit. 2024-03-04].

⁷ *Historie Republiky San Marino*. Online. Velvyslanectví ČR při Svatém Stolci. 2008. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_san_marinu/index_1.html. [cit. 2024-01-05].

⁸ POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. Online. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 20-21. ISBN 80-7179-188-1. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:051a8ba0-be25-11e3-85ae-001018b5eb5c>. [cit. 2024-03-04].

⁹ KER-LINDSAY, James. *Engagement without recognition: The limits of diplomatic interaction with contested states*. Online. American Journal of International Law. 2015, roč. 91, č. 2, s. 4-6. Dostupné z: https://eprints.lse.ac.uk/60177/1/Ker-Lindsay_Engagement%20without%20recognition.pdf. [cit. 2024-03-05].

Stát se stává subjektem mezinárodního práva v okamžiku, kdy obsahuje náležitosti suverénního státu, nikoliv v okamžiku uznání jinými státy. Hlavním rozdílem v postavení státu uznaného a neuznaného jsou zdatně rozšířené pravomoci a zakotvení v mezinárodních stycích.¹⁰

„Stát je obecně definován jako společnost, která se skládá z území a z obyvatelstva, které je předmětem organizované politické moci.“¹¹

1.1. Kritéria státnosti

Aby mohly státy v mezinárodním společenství rozhodovat o uznání jiného státu, musí se opírat o určitá kritéria, která musí stát splňovat k uznání jeho státnosti a následnému státnímu uznání. Takovéto kritéria byla podepsána roku 1933 s názvem „Montevidejská úmluva o právech a povinnostech států“, která obsahuje čtyři základní znaky, které stát musí naplňovat, aby byl uznán státem. Navzdory tomu, že úmluva zavazuje pouze úzký okruh států, staly se její kritéria mezinárodně uznávaná na poli praxe i nauky mezinárodního práva. Ačkoliv tuto úmluvu podepsalo na 21 států a staly se tedy stranami této úmluvy, Česká republika stranou není. Tato úmluva nás avšak zajímá, jelikož je jakýmsi základním dokumentem v oblasti mezinárodního uznání.

Článek 1 Montevidejské úmluvy hovoří o státu, jakožto subjektu mezinárodního práva (*persona de derecho international*), který musí splňovat následující podmínky:

- I. Stálé obyvatelstvo,
- II. Vymezené území,
- III. Vláda,
- IV. Způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy.¹²

¹⁰ POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. 6. upr. vyd. Praha: Beck, 2011, s. 17-18. ISBN 978-80-7400-398-1.

¹¹ LAUTERPACHT, Elihu a GREENWOOD, J. Christopher. *International Law Reports*. Vol. 92. Cambridge: Grotius Publications Limited, 1993, s. 163. ISBN 1 85701 0175.

¹² *Montevideo Convention on the Rights and Duties of States*. Online. In: University of Oslo. 1933. Dostupné z: <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.html>. [cit. 2024-03-05].

Ačkoliv jsou k uznání státu zapotřebí tyto čtyři základní právní požadavky, uznání státu se stává spíše politickým rozhodnutím nežli právním, což můžeme vidět na rozhodnutí některých států novou entitu uznat či nikoliv. Nejedná se o shodný konsensus, tedy každý stát si rozhoduje po svém, neohlíží se na splnění podmínek státnosti, nýbrž na své politické zájmy.¹³

Co se týče samotné montevidejské úmluvy, ani ona přesně a podrobně nestanovuje kritéria. Neexistuje zde například údaj o minimálním počtu obyvatel, kde tento nedostatek můžeme vidět např. u mikro státu Tuvalu, jehož počet obyvatel činí okolo 11 000.¹⁴ Pokud mluvíme o požadavku na minimální rozlohu nebo jasné stanovení hranic státního území, tato kritéria opět nejsou přesně stanovena. Kupříkladu lze uvést „*stát Izrael, který byl přijat do OSN, aniž by byly vyřešeny všechny jeho spory ohledně stanovení hranic*“.¹⁵

V souvislosti s touto problematikou se např. Seidl-Hohenveldern zmiňuje o efemérních útvarech, které sice splňují první tři podmínky – tedy stále obyvatelstvo, území a vládu, ovšem nejsou schopny se ubránit „silnému odporu“. Jako příklad lze zmínit Republiku Jižních Moluk, která se naopak podle Deckera uznala.¹⁶

V posledním bodu Montevidejské úmluvy se často Akehurst v literatuře opírá o Latinskoamerickou doktrínu, ovšem v některých případech se toto kritérium jeví jako nepotřebné. Stalo se tak u státu Guinea-Bissau, který byl uznán v 70. letech 20. století USA a Německem, kde platily první tři kritéria, ale čtvrté scházelo.¹⁷

¹³ TÝČ, Vladimír. *K některým otázkám uznání nových států*. Online. In: Masarykova Univerzita. 2020. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP803Z/um/Tyc-Nimnice-UZNANI-statu-1.docx>. [cit. 2024-03-05].

¹⁴ ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR. *Tuvalu: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. Online. BusinessInfo. 2019. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/tuvalu-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/#section-7330efea-d2fa-48e0-ad98-7968e072c72a>. [cit. 2024-03-05].

¹⁵ NATAŠA, Dudinská. *Šedesát let pochyb státu Izrael*. Online. IDnes. 2008. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/archiv/sedesat-let-pochyb-statu-izrael.A080506_191836_kavarna_bos. [cit. 2024-01-21].

¹⁶ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. s.131-132

¹⁷ MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*. 7. upr. vyd. New York: Routledge: Taylor & Francis Group, 2002, s. 79. ISBN 0-415-16553-9.

1.2. Úloha OSN

Možná si kladete otázku, jakou úlohu má v rámci uznávání států OSN a zda ovlivňuje uznání států? Organizace spojených národů je světová organizace, která sdružuje suverénní státy s cílem zajistit mír a bezpečnost a zlepšování podmínek pro život lidí na celém světě. V současnosti má 193 členů.¹⁸ OSN přijímá své členy na základě pravidel Charty a podle čl. 4: „*Za členy Organizace spojených národů mohou být přijaty všechny ostatní mírumilovné státy, které přijmou závazky obsažené v této Chartě a podle úsudku Organizace jsou způsobilé a ochotné tyto závazky plnit.*“¹⁹

Charta neposkytuje podmínky na to, kdy by nově vzniklá entita měla být považována za suverénní stát. Taktéž nepojí OSN členství s uznáním státu. Je tedy na libovůli každého státu uznat stát či nikoliv.

Jedním z příkladů států, kteří žádají členství v OSN je Palestina. 138 zemí ze 193 členských zemí OSN uznává Palestinu jako samostatný stát, vyjma zemí EU nebo USA. Většina zemí EU se v posledním hlasování o přijetí do OSN v roce 2012 zdržela hlasování, jen Česká republika se vyslovila proti – spolu s USA a dalšími 7 zeměmi. Hlavním důvodem jsou politické nepokoje uvnitř Palestiny, ale také hnutí Hamás. Přijetí by nejen znamenalo Palestinu v čele s prezidentem, ale také legitimní přijetí teroristické organizace, která stojí v čele Pásma Gazy, a která má v Palestině větší vliv než samotný prezident. Západní břeh Jordánu uznává Izrael, zatímco Hamás je proti samotné existenci státu Izrael. V takovém případě nepanuje ani stejný názor na uznání okolních států, a tím se Palestina stává rozporuplným žadatelem. Palestina má statut nečlenského pozorovatele OSN a může se zúčastnit debat při Valném shromáždění.²⁰

¹⁸ Home. Online. OSN Česká republika. Dostupné z: <https://osn.cz>. [cit. 2024-01-05].

¹⁹ Charta-OSN-2019.pdf. Online. In: OSN Česká republika. 2020. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>. [cit. 2024-01-25].

²⁰ TŘESLÍNOVÁ, Silvie. Česko hlasovalo proti uznání Palestiny za nečlenský stát OSN. Online. IRozhlas. 2012. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cesko-hlasovalo-proti-uznani-palestiny-za-neclensky-stat-osn-_201211300856_mkopp. [cit. 2024-03-05].

Z hlediska uznání najdeme v OSN 2 kategorie států: 1) státy s všeobecným uznáním – většina členů OSN a 2) státy s omezeným uznáním, přičemž některé nebyly do OSN přijaty (Taiwan), a některé členy OSN jsou (Izrael).

Samostatně stojí státy, které vyhlásily svou suverenitu, ale nejsou uznány žádným státem, tudíž nejsou ani členy OSN, jako je tomu u Somalilandu.²¹

1.3. Tradiční mezinárodní právo a způsoby vzniku států

S tradičním užíváním precedentů počátkem 20. století vzniklo (obyčejové) tradiční obecně platné mezinárodní právo, které předcházelo současného mezinárodnímu právu. V souvislosti s tehdejšími způsoby vzniku a uznání nových států se podstatně liší od současného a to z důvodu mocenských vlivů, zejména ve formě kolonií, které si přisvojovaly velkou část území naší planety. Politická mapa světa se často měnila a to „*zpravidla národně osvobozeným bojem*“.

Evropské státy a USA se z velké části bouřily k udržení koloniálního panství a snažily se o udržení svého mocenského vlivu, kterým oponovaly i instituty mezinárodního práva, které byly těmito státy vytvořeny. Z norem tehdejšího práva vyplývalo, že jen ty samozvané státy, které se podílely na tvorbě mezinárodního práva a samy se nazývaly „*civilizované*“, disponovaly právy jednat v mezinárodních vztazích. Na ostatní, i nově vzniklé státy, toto právo nespadlo a nebyly jím chráněny, ačkoliv svou státnost úspěšně mocensky prosazovaly.²²

1.3.1. Způsoby vzniku států

Ačkoliv nejsou právně ukotveny, vznikají státy převážně následujícími způsoby: spojením, rozdělením a secesí neboli odštěpením. Z historie známe ještě jeden způsob vzniku států, který v současném mezinárodním právu i vzhledem k Listině základních práv a svobod není možný, a to prvotní okupací.²³

²¹ TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. *O státnosti a uznání států v mezinárodním právu*. Online. Ústav mezinárodních vztahů Praha. 2012. Dostupné z: <https://www.iir.cz/o-statnosti-a-uznani-statu-v-mezinarodnim-pravu>. [cit. 2024-01-29].

²² ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s.15-16. ISBN 978-80-7400-721-7.

²³ POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. s. 23

1.3.1.1. Spojení

Spojením, neboli fúzí, dvou suverénně existujících států vzniká nový stát, nejčastěji po druhé světové válce nebo jako odtržení východního od západního světa. Jedná se také o federace nebo konfederace, případně státní útvary formované jako personální a reálné unie. Typickým příkladem spojení v dnešním mezinárodním právu je Commonwealth (Commonwealth of Nations), což je sdružení bývalých britských kolonií a Velké Británie na bázi dobrovolnosti. Commonwealth není ani federací ani konfederací, avšak funguje na bázi nezávislosti, ačkoliv jeho formální hlavou je Král Karel III.²⁴

1.3.1.2. Rozdělení a secese

Jestliže dojde k rozdělení státu na dva nebo více nových území, dochází k novým subjektům mezinárodního práva, přičemž původní celek automaticky zaniká. Takovým případem je jednoznačně rozpad České a Slovenské federativní republiky na Českou a Slovenskou republiku. V případě secese neboli odštěpení, původní entita zůstává, avšak zkrácena o část území, z něhož se stává nový subjekt. Takovým případem je Kosovo, které vyhlásilo svou suverenitu a tak se odtrhlo od Srbska.²⁵

Ačkoliv se tato definice zdá jednoznačná, mnoho autorů se v definici rozchází. Kupříkladu Crawfordova definice zní následovně: „*Vznik státu za použití či hrozby použití síly, bez souhlasu původního Suveréna*“.²⁶ Pokud se podíváme na výrok Petera Radana, který říká, že „*vznik nového státu na území, které dosud tvořilo*

²⁴ LUEBERING, J. E. *Commonwealth association of sovereign states*. Online. Britannica, 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Commonwealth-association-of-states>. [cit. 2024-03-05].

²⁵ *Chudobné Kosovo deset let po vyhlášení samostatnosti budí vášně. Srbsko se ho nevzdává*. Online. ČT24. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/chudobne-kosovo-deset-let-po-vyhlaseeni-samostatnosti-budi-vasne-srbsko-se-ho-nevzdava-84236>. [cit. 2024-03-05].

²⁶ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*, 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006, s.375. ISBN 978-0199228423.

část, nebo bylo koloniální entitou existujícího státu“, chápeme, že Radan do své definice nepřičítá význam hrozby nebo násilí.²⁷

Existuje secese se souhlasem původního suverénního státu a bez souhlasu. Vznik státu secesí řadíme především do období po roce 1919 v období dekolonizace, která reagovala na konsenzus mezinárodního společenství ve věci koloniální nadvlády jako porušení práva na sebeurčení.²⁸ Novodobá secese se vztahuje taktéž k Černé hoře se souhlasem Srbska v roce 2007.

1.3.1.3. Prvotní okupace

Prvotní okupace neboli prvotní osídlení, vzniká v případě zabránění neobsazeného území. Častokrát je spojována s latinským termínem *terra nullius*, který v překladu znamená Země nikoho a z něhož vyplývá, že země není předmětem svrchovanosti žádného státu. Oblast je okupována, jestliže je účinně kontrolována.²⁹

V dnešní době je tato forma vzniku státu více méně irelevantní, kdežto v období koloniální politiky, v 16.století, docházelo k rozdělování území koloniálními velmocemi, zejména západo-evropskými státy, které stály v popředí tehdejšího světového řádu. Vzhledem k jejich autoritě jednaly liberálně při zohledňování otázky Terra Nullius a účinné kontroly. Často při svých rozhodnutích sledovaly své vlastní zájmy, aniž by braly v úvahu místní domorodé obyvatelstvo.³⁰

*„Mnoho moderních sporů ohledně území má své kořeny v předchozích staletích, kdy bylo území často získáváno okupací.“*³¹ V současné době je téměř nemožné nalézt části světa, které by mohly být považovány za *terra nullius*, neboť většina pevninských území je nyní pod územní suverenitou existujících států. Pokud bychom hledali konkrétní příklad, můžeme se opřít o spor mezi Spojeným královstvím a Argentinou o Falklandy. V historii se stávalo, že evropští

²⁷ PAVKOVIĆ, Aleksandar a Peter RADAN. *On the Way to Statehood*. New York: Routledge, 2016, s.18. ISBN 9781138260016.

²⁸ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné, obecná část, a poměr k jiným právním systémům*. 6. upr. a doplň. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 85. ISBN 978-807239-318-3.

²⁹ MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*, s.148.

³⁰ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*, s. 258.

³¹ MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*, s.148.

mezinárodní právníci odmítali uznat, že mimoevropské společnosti mohou být považovány za suverénní státy podle mezinárodního práva, a území obývaná neevropskými národy byla někdy označována jako terra nullius.³² Avšak tento postoj byl vyvrácen Mezinárodním soudním dvorem v případě Západní Sahary, když šlo o území obsazená organizovanými politickými subjekty.³³

Podle Potočného a Ondřeje je typickým příkladem prvotního osídlení Libérie.³⁴

Mimo jiné mezinárodní právo rozeznává také vojenskou okupaci, která je zcela v rozporu s mezinárodním právem. Deklarací Valného shromážděním OSN roku 1970 byly přijaty *Zásady přátelských vztahů a spolupráce mezi státy*, které tvoří důležitý pilíř současného mezinárodního práva veřejného, v němž jsou obsaženy přinejmenším některé zásady jako kogentní normy. V této souvislosti zmíním první zásadu, kterou je *Zásada nepoužití síly*, ve které se přímo uvádí zákaz vojenské okupace. Ku příkladu okupace Československa Sovětským svazem z roku 1968.³⁵

2. Uznání státu vs. Uznání suverenity státu

Suverénním se označuje útvar neboli entita, která sama řídí své obyvatelstvo a reguluje své území, aniž by spadala pod jinou organizaci, či osobu. „*Suverénní stát je tedy prototypem mezinárodněprávní osoby*“.³⁶

Pokud se stát z politických důvodů, z obav a strachu z jiného státu, smluvně vzdá vedení zahraniční politiky a vystupování v mezinárodních vztazích, ztrácí svou suverenitu.³⁷

³² Ibid.

³³ *Western Sahara*. Online. International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/case/61>. [cit. 2024-02-28].

³⁴ POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. s.23.

³⁵ *Základní zásady mezinárodního práva*. Online. In: Masarykova Univerzita. 2012. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/jaro2012/MP803Z/um/ZAKLADNI_ZASADY_MEZINARODNIHO_PRAV_A.pdf. [cit. 2024-03-05].

³⁶ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*, s. 133.

³⁷ Ibid.

Kdežto uznání je oficiální prohlášení státu, které potvrzuje existenci vlády nebo státu, ať už *de iure* nebo *de facto*,³⁸ nebo situaci, jako je například změna teritoriální suverenity.

V mezinárodním právu existují dva, spíše politické, režimy uznání státu, které se rozcházejí v požadavku trvalé efektivity a suverenity a to na režim *de facto* a *de iure*. Tyto mohou být buďto výslovné – kdy uznávající stát vyhláší uznání druhého státu, a mlčky učiněné neboli konkludentní – kdy uznávající stát zahrne uznání nového státu např. v rámci uzavření dohody s novým státem.³⁹ Oba tyto režimy dávají právní základ pro spolupráci v mezinárodních vztazích, jde o to, do jaké míry jsou jeho pravomoce rozšířeny. I když se odborníci v tomto tématu často rozcházejí, docházejí často k obecným závěrům. Kupříkladu v roce 1936 Ústav mezinárodního práva tvrdil, že: „Uznání je buď definitivní a kompletní (*de iure*), nebo provizorní a omezené na některé právní vztahy (*de facto*)“.⁴⁰ Například Hans Kelsen o této problematice říká, že uznání státu *de iure* je konečné a uznání *de facto* pouze přechodné a může být odvoláno.⁴¹ Odpověď na otázku, zda jeden režim převažuje nad druhým neexistuje jednoznačná odpověď. Každá situace si žádá jiné posouzení.

2.1. Uznání *de iure*

Uznání státu *de iure* je charakteristické v jednání mezi uznávajícím a uznávaným státem jako plným subjektem mezinárodního práva. S uznávaným státem se fakticky jedná jako se členem mezinárodního práva a spočívá v navázání právních a politických styků v plném rozsahu. Pravomoce nabyté uznáním státu *de iure* zanikají pouze v případě zániku uznaného státu.⁴² Při uznání *de iure* uznává stát

³⁸ POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné: vysokoškolská učebnice*. Online. Praha: Orbis, 1973, s. 173. ISBN 978-807239-318-3. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:912ad1c0-fcb9-11e5-a82e-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-04].

³⁹ POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. s.14

⁴⁰ BROWN, M. Philip Marshall. *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements: Justitia et Pace*. Online. In: Institute de Droit International. 1936. Dostupné z: https://www.idi-iiil.org/app/uploads/2017/06/1936_bruux_01_fr.pdf. [cit. 2024-03-05].

⁴¹ KELSEN, Hans. *Recognition in International Law*. Online. American Journal of International Law. 1941, roč. 35, č. 4, s. 612. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2192561>. [cit. 2024-03-05].

⁴² POTOČNÝ, Miroslav a ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. Online. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 23. ISBN 80-7179-801-0. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e8558be0-8788-11e4-a354-005056825209>. [cit. 2024-03-04].

také tzv. extraterritoriální účinky vnitrostátních aktů uznávané entity, ty poté platí zpětně, tedy od vzniku uznávaného státu, nikoliv od uznání.⁴³

Jak už bylo řečeno, uznání *de iure* by mělo být plným, konečným a neodvolatelným způsobem uznání státu. Řada teoretiků se s teorií neodvolatelnosti rozchází a stojí za názorem, že uznání může být za určitých podmínek odvoláno⁴⁴, což dokazuje i příklad Tchaj-wanu, jehož příznivci, tedy státy, které Tchaj-wan uznaly, své uznání odvolávají výměnou za uznání Čínské lidové republiky.⁴⁵ Je nutné podotknout, že proces odvolání *de iure* je vzácný.⁴⁶

2.2. Uznání de facto

Rozdíl mezi uznáním státu *de iure* a *de facto* spočívá v tom, že uznání státu *de facto* je omezené a prozatímní a jeho právní účinky jsou omezenější, než je tomu v případě *de iure*. Uznání státu *de facto* „*může vést k založení jakéhokoli právního poměru, který jde nad míru základních práv a povinností státu*“ (dohoda o obchodu), lze ho nahradit uznáním *de iure*, je tedy ve své podstatě odvolatelné.

Příčinou vzniku *de facto* států jsou mnohdy tzv. zamrzlé konflikty, které působí mezi dvěma a více státy, nebo původní vnitrostátní konflikt uvnitř jednoho státu. Výsledkem je nedořešený konflikt, nepřátelské vztahy a vzájemné opovržení. Státy uznávají entity *de facto* nejčastěji v případech, kdy je to příznivé pro jejich obchod, právnické osoby na území uznávaného státu či vlastní majetek na jeho území. Na druhou stranu nechtějí uznat stát *de iure*, protože nevěří v jeho dlouhodobé trvání nebo na něm nemají zájem, nejčastěji z politických důvodů.⁴⁷ S *de facto* státem státy obvykle spolupracují na bázi obchodního partnerství, či podpory a spolupráce v rozvoji, apod.⁴⁸ *De facto* uznání má většinou konkludentní formu, není tedy výslovné, např. uzavření smlouvy.⁴⁹

⁴³ POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné: vysokoškolská učebnice*, s. 173.

⁴⁴ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. s.137.

⁴⁵ UZNÁNÍ STÁTU. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP803Z/um/Tyc-Nimnice-UZNANI-statu-1.docx>

⁴⁶ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. s.137.

⁴⁷ POTOČNÝ, Miroslav a ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část, 2003*, s. 23.

⁴⁸ UZNÁNÍ STÁTU

⁴⁹ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*, s. 136.

2.3. Alternativy uznání včetně diplomatického

Nauka rozlišuje krom uznání *de facto* a *de iure* také formálnější uznání prostřednictvím diplomatického zástupce. Což potvrzuje i Talmon, který diplomatické uznání považuje jako mezistupeň mezi *de iure* a *de facto*, které se vyskytovalo hlavně v 19. století a dnes již prakticky neexistuje.

Výchozím rozdělením alternativ uznání může být trojí rozdělení (*de iure*, *de facto* a diplomatické uznání), které sepsal v memorandu roku 1822 britský ministr zahraničí Lord Castlereagh a které podle profesora Bourquina sehrálo důležitou roli při formování teorie uznání, které hrálo důležitou roli v určování vztahů se španělskými provinciemi v Jižní Americe. Memorandum obsahovalo následující popisy uznání:

- 1) Stále trvající uznání *de facto*
- 2) Uznání formálnější cestou prostřednictvím diplomatických zástupců
- 3) *De iure* uznání, které předstírá, že má pravomoc rozhodnout o titulu a tím vytváří určité překážky pro uplatnění práv původního držitele.⁵⁰

Lord Castlereagh se zasloužil o dosud neznámé, výše zmíněné trojí rozdělení na *de facto*, *de iure* a uznání formou diplomatického zástupce.⁵¹

Zmínku o diplomatickém uznání uvedl i Lord Castlereagh, ve svém dopisu Georgi Canningovi, kdy se zeptal: „*jak dlouho by měl být systém de facto uznáván s vyloučením diplomatiky, a kdy by ten druhý (resp. de iure) měl být přijat?*“ Bosanquet mu 31. prosince 1824 odpověděl z Madridu: „*účinkem (obchodních) smluv, po ratifikaci jeho Veličenstvem, bude diplomatické uznání de facto vlád těchto třech zemí (Mexiko, Kolumbie a Buenos Aires)*“. Což dokládá, že v listu dalších variant uznání můžeme najít i další, které se od dob Lorda Castlereagha používaly, jako například oficiální uznání, formální uznání, politické uznání, plné

⁵⁰ TALMON, Stefan. *Recognition of Governments in International Law: With Particular Reference to Governments in Exile*. Online. Oxford University Press Oxford, 2001, s. 44. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199248391.003.0002>. [cit. 2024-03-05].

⁵¹ Ibid. s. 54.

uznání, plné diplomatické uznání. Avšak přes další četné varianty se dodnes udržely jen dvě formy uznání a to již zmíněné *de facto* a *de iure*.⁵²

2.4. Konstitutivní teorie vs. deklaratorní teorie

Podle konstitutivní teorie nemůže vláda nebo stát v mezinárodním právu existovat, jestliže nebyl uznán ostatními existujícími státy.⁵³ Hlavním rozdílem je tedy samotná existence státu, kdy na jedné straně stojí stát, který z hlediska konstitutivního nemůže existovat, dokud není mezinárodně uznán, a na straně druhé, deklaratorní, je stát, který fakticky existuje, přičemž uznání tohoto státu je pouze potvrzením jeho existence.⁵⁴ Téma je natolik sporné, že se v něm teoretici často rozcházejí a dělí se na dva tábory.

Konstitutivní teorie, často využívaná v 19. století, představovala neexistenci vlády nebo státu za účelem mezinárodního práva do chvíle než bude uznána jinými existujícími státy.⁵⁵ V dnešní době se s ní setkáváme zřídka, zpravidla v případech, kdy stát vznikne v rozporu s mezinárodním právem a považuje se tedy za neexistující do doby uznání. Konstitutivní teorie je prosazována zejména soudcem Anzilotti, který mimojiné tvrdí, že stát je v mezinárodním právu samostatnou osobou a jako takový má právní subjektivitu,⁵⁶ a také Kelsenem, kteří tvrdí, že stát nebo vláda neexistují, dokud nejsou mezinárodním společenstvím uznány. Subjekt bez uznání tedy není státem.⁵⁷ Kupříkladu Teoretik Sørensen je obdobného názoru, že jen státy s uznanou vnější suverenitou, které nabyly právní subjektivitu, mohou uznat jiný stát.⁵⁸

Tato tvrzení jsou v rozporu s oponenty, kteří tvrdí, že pokud by platila konstitutivní teorie, rozhodnutí o uznání či neuznání by bylo ve větší míře politické a právní principy zcestné. „*Entita není státem, protože je uznávána, ale je uznávána z toho*

⁵² Ibid. s. 45.

⁵³ MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*, s.83.

⁵⁴ BUREŠ, Pavel; FAIX, Martina a SVAČEK Ondřej. *Vznik a uznání státu – Aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013, s. 17-18. ISBN 978-80-87576-83-0.

⁵⁵ MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*, s.83.

⁵⁶ RAIČ, David. *Statehood and the law of self-determination*. s. 22.

⁵⁷ KELSEN, Hans. *Recognition in International Law*, s.605.

⁵⁸ SØRENSEN, Georg. *Stát a mezinárodní vztahy*. Praha: Portál, 2005, s. 16. ISBN: 80-7178-910-0.

důvodu, že je státem.“⁵⁹ Podle Brownlie je uznání volitelným a politickým úkonem a proto zde není nutnost stát uznávat.⁶⁰

Dokonce sama Montevidejská úmluva říká v článku č. 3 následující: „*Politická existence státu je nezávislá na uznání ostatními státy.*“⁶¹

V současné době se v mezinárodním právu prosazuje spíše deklaratorní teorie, na rozdíl od konstitutivní, která se prosazovala v tradičním obyčejovém mezinárodním právu.

2.5. Uznání jako politický akt

Jak už bylo v předchozích kapitolách řečeno, uznání státu a rovněž vlády je vnímáno spíše jako politická záležitost, než záležitost právní, jelikož závisí na vůli jednotlivých států uznat danou entitu a v případě neuznání chybí právní důsledky.

Uznání aktéry mezinárodního práva se začíná politizovat ve 20. století do současnosti a to v důsledku politických krizí. Během druhé světové války se postoj Západu k uznávanému subjektu odvíjel od postoje k anti-fašistické koalici. Mluvíme tedy o zpolitizovaných aktech uznání, která se rozvinula do čtyř následujících forem, o kterých se rozepíši v následujících podkapitolách. Motivace takových kroků může být zpravidla dvojího charakteru a to buďto vyjádření přátelství k nově uznávané entitě (materiální pomoc) nebo postoj vyjadřující nepřátelství v rovině podružného mezinárodního aktéra (vojenská intervence)⁶². Například podle M.J. Peterson je uznání politickým aktem směřujícím k dvěma odlišným cílům a to ke snaze o prosazení globálních nebo regionálních standard pro nástup k moci, případně k řízení, nebo obojí. A snaha o vyjádření individuálního názoru nebo zajištění jednostranných výhod.⁶³

⁵⁹ CRAWFORD, James. *The Creation of States in International Law*, s. 93.

⁶⁰ BROWNLIE, Ian. *Principles of Public in International Law*. 7. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2008. s. 71. ISBN 978-0-19-921770-0.

⁶¹ *Montevideo Convention on the Rights and Duties of States - The Faculty of Law*.

⁶² PETERSON, M. J. *Political Use of Recognition: The Influence of the International System*. Online. World Politics. 1982, roč. 34, č. 3, s. 328. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2010322>. [cit. 2024-03-05].

⁶³ Ibid. s. 328.

2.6. Podmíněné uznání

Jak už z názvu vyplývá, u tohoto typu je k uznání nové entity zapotřebí splnění určité podmínky. Může se jednat o omezení nebo požadavky, které musí nový stát splnit, aby se mu dostalo mezinárodního uznání a mohl navázat diplomatické vztahy. Může působit jako nástroj k diplomatickému tlaku nebo jako záminka pro vytvoření vztahu s uznávajícím státem, ať už pozitivního nebo negativního.

Podmíněné uznání se objevuje ve dvou odlišných kontextech. Prvním je politický kontext, který spočívá ve snaze o zajištění ústupků ve formě podmínek. Druhý kontext je právní povahy a definuje „podmínky“ jako nejisté budoucí události, jež musí nastat pro dosažení nebo udržení právní platnosti. Právní terminologie dále rozlišuje mezi „podmínkami následnými“ a „podmínkami předcházejícími“, přičemž první stanoví okolnosti, za nichž zaniká platnost předchozího právního úkonu, zatímco druhé určují okolnosti, které musí být splněny pro nabytí účinnosti předchozího právního úkonu.⁶⁴

Z historického hlediska spatřujeme podmíněné uznání ve vztahu k nové podobě politiky nové vlády, neboli demokratického vedení státu. Nebo diktování pozice vlády a vztah k opozici.⁶⁵

Termín podmíněné uznání byl historicky vůbec poprvé užít již v roce 1878, kdy Velká Británie, Francie, Německo a Itálie podmínili uznání Bulharsku, Srbsku, Černé Hoře a Rumunsku náboženskou svobodou⁶⁶, tedy nemohli na svém území omezit nebo zakázat žádné náboženství.

⁶⁴ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, 1815-1995. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 1997, s. 161. ISBN 0292741316.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ KANN, Veasna. *What is meant by state recognition in international law: NURULLAH YAMALI JUDGE GENERAL DIRECTORATE OF INTERNATIONAL LAWS AND FOREIGN AFFAIRS MINISTRY OF JUSTICE TURKEY*. Online. In: Academia. S. 9. Dostupné z: https://www.academia.edu/6813972/What_is_meant_by_state_recognition_in_international_law_NURULLAH_YAMALI_JUDGE_GENERAL_DIRECTORATE_OF_INTERNATIONAL_LAWS_AND_FOREIGN_AFFAIRS_MINISTRY_OF_JUSTICE_TURKEY. [cit. 2024-02-29].

2.7. Předčasné uznání

Předčasným uznáním se rozumí druh uznání, kdy uznávající entita nebo vláda ještě zcela nesplňuje všechny podmínky pro udělení souhlasu s uznáním. Takové jednání je v rozporu s mezinárodním právem a je tedy protiprávní, „*neboť představuje politickou intervenci do vnitřních záležitostí suverénního státu*“.⁶⁷

Motivací předčasného uznání je většinou přátelský postoj, který počítá s materiálními výhodami, coby ve vzájemných vztazích, ale také na poli mezinárodního práva a veřejné správy. Co se týče zákonnosti, postoj M.J. Petersonové, která uvádí, že předčasné uznání spolu s nataženým uznáním je z hlediska mezinárodního práva nezákonné,⁶⁸ je následující: „*Vzhledem k tomu, že sankce za předčasné uznání jsou obvykle slabé, je to levná a relativně bezpečná politika*“.⁶⁹

Z historie víme, že v 19. století se vlády obecně předčasnému uznání spíše vyhýbaly, ve 20. století se naopak stává fenoménem spjatým s tehdejšími rozděleními světa na západní a východní stranu. Nejznámějším případem je období Španělské studené války z 30. let 20. století. Politická scéna a evropská ideologie vedly k uznání vládami Itálie a Německa (17.11. 1936) nacionalistického režimu generála Francisca Franka oficiální vládou Španělska. A to i přes fakt, že dosavadní republikánská vláda měla stále pod kontrolou většinu území.⁷⁰

Předčasné uznání se týká i Československa a Polska v období první světové války, kdy Velká Británie, USA a Francie udělily uznání Československu, které do té doby spadalo pod Rakousko-Uhersko a Polsko bylo od roku 1795 součástí Ruska, Pruska a Rakouska.⁷¹

⁶⁷ BORCHARD, Edwin. *Recognition and Non-Recognition*. Online. American Journal of International Law. 1942, roč. 36, č. 1, s. 110. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2192200>. [cit. 2024-03-04].

⁶⁸ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s.35.

⁶⁹ Ibid, s. 156.

⁷⁰ Ibid, s. 41.

⁷¹ BROWN, Philip Marshall. *The Recognition of New States and New Governments*. Online. American Journal of International Law. 1936, roč. 30, č. 4, s. 689. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2191131>. [cit. 2024-03-04].

2.8. Uspěchané uznání

Rozumí se jím politická forma uznání státu spočívající v urychlení uznání státu nového, která nezávisí na obvyklých diplomatických postupech a normách mezinárodního práva. Podle M.J. Peterson také v případech změny vlád u již existujících států, a to i v případech, kdy nová vláda nahradí efektivní předchozí vládu. O uspěchaném uznání můžeme hovořit v případě uznání státu Izraele ze strany Spojených států amerických, které byly jedním z prvních států, který Izrael přijal. Tehdejší prezident Harry S. Truman udělil uznání vzhledem k lobbingu a tlaku židovské komunity ve Spojených státech amerických.⁷² Toto uznání se stalo klíčovým pro stát Izrael v mezinárodních vztazích a otevřelo cestu dalším zemím, které o uznání usilovaly. Více o státu Izrael a Palestině v samostatné kapitole praktické částí této práce.

2.9. Neuznání

Neuznání je termín, který se do povědomí dostává ve 30. letech 20. století, a týká se situací, kdy si autoritativní stát vynucuje neuznání jiného státu, v případě obav z narušení územní celistvosti nebo naopak neuznání spočívá v uznání oponenta, jako je tomu např. u Tchaj-wanu a ČLR.⁷³ Odrazila se i na nezákonné japonské invazi do Mandžuska v roce 1931, kterou tehdejší americký ministr zahraničí Henry L. Stimson, podle kterého byla později pojmenována Stimsonova doktrína, považoval za porušení mezinárodního práva i smluv, jež Japonská vláda podepsala.⁷⁴ Invaze byla navíc v rozporu s Briand-Kellogovým paktem a zákazem války jako nástrojem národní politiky.⁷⁵ Briand-kellogův pakt je dohoda o zákazu války, z roku 1928, jako nástroji mezinárodní politiky, který sehrál svou roli po

⁷² ZIMNER, Leore. *President Truman's Support of Israel in 1948*. Online. The Mirror - Undergraduate History Journal. 2010, roč. 30, č. 1, s. 205-229. Dostupné z: <https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/westernmirror/article/view/15922/12352>. [cit. 2024-03-05].

⁷³ UZNÁNÍ STÁTU. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP803Z/um/Tyc-Nimnice-UZNANI-statu-1.docx>

⁷⁴ *Stimson Doctrine*, 1932. Online. U.S. Department of State. 2009. Dostupné z: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/id/16326.htm>. [cit. 2024-03-05].

⁷⁵ SHAW, Malcolm N. *International law*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2003, s. 390-391. ISBN 0 521 53183 7.

2. světové válce při soudu s válečnými zločinci. Vzhledem k absenci vynucujících mechanismů se stala pouze deklarací.⁷⁶

V praxi byla však doktrína často porušována, což značí *de facto* uznání italské okupace Etiopie a připojení Československa k Německu, které Západní mocnosti, vyjma Spojených států amerických, *de facto* přijaly. Po druhé světové válce byla znovu posílena ustanovením Charty OSN a rezolucí Rady bezpečnosti. Doktrína může mít právní důsledky jak v mezinárodní sféře, tak v rámci komunitárního práva.⁷⁷

2.10. Natažené uznání

Zatímco v 19. století se vyskytovalo spíše předčasné uznání, na začátku 20. století se začalo využívat uznání nebo neuznání nataženého. Jedním s typických rysů je spojení nataženého uznání s doktrínou neuznání, které se užívá dodnes. Ačkoliv je natažené uznání nástrojem, který je na hranici legálnosti, setkáváme se s ním v případech, kdy je uznávající vláda ochotna podporovat sesazený režim nebo se snaží ztížit zavedení nového režimu z jakýchkoliv důvodů.

Využívalo se zejména v období mezi válkami, kdy se vlády diametrálně lišily od těch předchozích kvůli ideologickým rozporům, zejména spojených se změnou režimu v Rusku v roce 1917, kdy došlo k revolučnímu svržení carského režimu a k moci se dostala bolševická vláda. Mnoho zemí odmítalo jednat se Sovětskou vládou a sovětskými představiteli a tím se uznání natahovalo.⁷⁸ Takovéto natažené neuznání Sovětské vlády bylo výrazem neochoty Spojených států vstoupit do diplomatických vztahů se Sověty. Z prohlášení britského premiéra Lloyda George v Dolní sněmovně ze dne 22. března 1921 je zřejmé, že „*neuznání sovětské vlády nebylo založeno na nedostatku účinné kontroly, stability nebo nezávislosti*“, nýbrž na faktech, že sovětský režim byl v rozporu se zákonem, sovětská vláda nebyla ochotna akceptovat závazky svých předchůdců a vládla

⁷⁶ SOVADINA, Jiří. *Briand-Kellogův pakt (27.8.1928)*. Online. Moderní dějiny. 2009. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/briand-kelloguv-pakt-27-8-1928/>. [cit. 2024-02-12].

⁷⁷ SHAW, Malcolm N. *International law*. s.391.

⁷⁸ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s.140.

„především obava z propagandy ze strany diplomatických agentů, jejíž cílem bylo svržení uznávající vlády“. ⁷⁹ Stejný postoj k Rusku zaujala i Francie a další.

3. Právo na sebeurčení národů

Jedním z klíčových procesů vedle uznání státu, jak je výše uvedeno, je v mezinárodním právu institut, o který se zasadil americký prezident Wilson, a to právo na sebeurčení národů. I když se jedná o zásadní pojem, který vychází z Charty OSN a přímo podněcuje k respektu národů, k rozvoji přátelských vztahů a přispívání k světovému míru, činí tento pojem krom respektu a tolerance, také nepříjemný kontrast v několika rovinách. ⁸⁰

V té první jde o přesnou definici práva na sebeurčení národů a konkrétní význam pojmů „národ“ a „sebeurčení“. Jelikož pojem „národ“ není ukotven v mezinárodním právu, jedná se ve své podstatě o neurčitý právní pojem, pod kterým si každý představí něco jiného. Konkrétně termín „sebeurčení“ je natolik obecný, až postrádá přesnou definici. Dále nastává problém v případě, že se určitá komunita, kterou spojují stejné tradice, kulturní zvyky, jazyk a podobné aspekty určující národnost, začne domáhat svého práva na sebeurčení, ale na území suverénního státu. V takovém případě by se jednalo o záležitost vnitrostátní, která je v rozporu s principem územní integrity státu, tedy bez jakékoliv opory na mezinárodní úrovni, přičemž vnější intervence hraje klíčovou roli při zajišťování práva národa na sebeurčení. ⁸¹ Jako příklad můžeme uvést Kosovo, jehož problematika je tak obsáhlá, že by zasloužila samostatnou kapitolu, ale pro uvedení příkladu postačí následující fakt. Kosovo v únoru roku 2008 vyhlásilo jednostranně nezávislost, přičemž tento spor vedl až k žalobě k Mezinárodnímu soudnímu dvoru, zjednodušeně řečeno soud upřednostnil suverénní stát namísto národa. ⁸²

⁷⁹ TALMON, Stefan. *Recognition of Governments in International Law*. s.36.

⁸⁰ *Self-determination - political philosophy*. Online. Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/self-determination>. [cit. 2023-12-18].

⁸¹ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část*. Online. 3. upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 72. ISBN 80-7239-109-7. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:eb8e71c0-e80d-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-04].

⁸² SCHEU, Harald Christian. *Dilema Mezinárodního soudního dvora ve věci kosovské nezávislosti*. Online. Mezinárodní politika. 2012. Dostupné z: <https://www.iir.cz/dilema-mezinarodniho-soudniho-dvora-ve-veci-kosovske-nezavislosti>. [cit. 2024-03-05].

V takových případech, kdy se národ rozhodne prosadit je často viditelný tzv. „nadrárodní přesah“, neboli podpora etniky za hranicí svého vlastního státu, nikoliv uvnitř.⁸³

3.1. Povstalecká hnutí

Termínem povstalecká hnutí označujeme uskupení nestátních aktérů (tedy subjektů mezinárodního práva, kteří nejsou státem) vystupujících ve vnitřním ozbrojeném konfliktu. Tyto skupiny jsou dobře organizované, vystupují hierarchicky a dle mezinárodního práva mají některá práva a povinnosti.⁸⁴ Kupříkladu podle Crawfordové jsou členy takového hnutí vzbouřenci proti vládě, nebo aktuálnímu systému, kteří působí za účelem svržení vlády.⁸⁵ Jelikož se jedná o skupinu, která spravuje svoje území a dalo by se říct, že mu vládne, usiluje buďto o odtržení území nebo o státní převrat a převzetí moci.

S pojmem povstalecká hnutí a právem na sebeurčení národů souvisí také národněosvobozenecká hnutí, jehož konflikty jsou vnímány jako mezistátní. Přičemž národy prosazují své právo na sebeurčení a jsou v souladu s Chartou OSN a Deklarací zásad mezinárodního práva.⁸⁶ Zatímco naprostým opakem je terorismus, který mezinárodní právo obchází, způsobuje škody na životech, jedná protiprávně a je trestným činem.

⁸³ *Pss- Právo národa na sebeurčení*. Online. In: Asociace pro mezinárodní otázky. C2010. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Pr%C3%A1vo-n%C3%A1roda-na-sebeur%C4%8Den%C3%AD-GA.pdf>. [cit. 2024-02-15].

⁸⁴ WAGNER, Markus. *Non-State Actors*. In RÜDIGER, Wolfrum. *The Max Planck Encyclopedia of International Public Law*. Volume VII. New York: Oxford University Press, 2012, s.1. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=888113013007024119115113000097023094032059000085054054113127084097111095097125117075026050063104107058097100095066008021030119058039008069063022029101127094001079055079001105001065003088122120091002112089115023074088070002097125006104094025117100007&EXT=pdf&INDEX=TRUE> [cit. 2024-02-28].

⁸⁵ CRAWFORD, Emily. *Insurgency*. In RÜDIGER, Wolfrum. *The Max Planck Encyclopedia of International Public Law*. Volume IV. New York: Oxford University Press, 2012, s 225.

⁸⁶ Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), č. 168/1991 Sb., čl. 1 odst. 4.

4. Uznání vlády

Vláda je nejvyšším výkonným orgánem státní moci, který zastupuje stát navenek, přičemž se jedná o jakéhokoliv představitele moci výkonné. Změna vlády je podstatně vnitřní věcí každého suverénního státu a má vždy význam v mezinárodních vztazích. Zejména násilná změna vlády může negativně zasahovat do plnění či neplnění mezinárodních závazků spjatých s předchozí vládou. Proto je o uznání vlády jednáno jen v případě násilného převratu či neústavní cestou. V takovémto případě mají existující státy právo na uznání či nepřijetí nové vlády.

Uznání vlády může být buďto výslovné nebo mlčky učiněné, kdy se výslovným uznáním rozumí potvrzení uznání druhé vlády ve formě prohlášení vlády nebo diplomatické nóty. Mlčky učinění uznání vlády je součástí konkludentního samouznání nového státu. Ve své podstatě konkludentní uznání vlády spočívá v navazování nebo pokračování v diplomatických stycích s vládou nebo uzavření určité dohody, která sama o sobě potvrzuje způsobilost reprezentovat stát navenek. Jedná se o uznání s retroaktivním účinkem, proto nese vláda mezinárodní odpovědnost za akty učiněné v době, kdy ještě nebyla mezinárodně uznávána.

Pokud se jedná o zcela mimořádnou okolnost, která spočívá v nucení vlády vykonávat dočasně svou funkci mimo svou zemi, která je pod kontrolou cizí okupační, koloniální nebo kolaborantské vlády, může dojít k možnosti uznání vlády v exilu, jako tomu bylo v případě uznání *de iure* československé vlády za 2. světové války, která reprezentovala republiku nejdříve v Paříži a později v Londýně. Jelikož se československá vláda v Londýně nijak právně nepojila s mocenskými orgány tehdejšího okupovaného Československa,⁸⁷ ve své podstatě neřídila stát, existovala pouze v rovině právní, nikoliv faktické.⁸⁸

⁸⁷ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*, s. 26.

⁸⁸ *Československý národní výbor a prozatímní stání zřízení ČSR v emigraci*. Online. Vláda ČR. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/za-premierem-a-vladou/ceskoslovensky-narodni-vybor-a-prozatimni-stani-zrizeni-csr-v-emigraci-17369/>. [cit. 2024-03-05].

Uznání vlády v mezinárodních vztazích se v určitých mezích podobá uznání státu, avšak uznání vlády se v mnoha věcech liší. Uznáním vlády, dává stát druhému nejen najevo, že souhlasí s vládou, ale také uznává jeho rozhodovací pozici na svém území a hlavně přijímá možné právní důsledky plynoucí z uznání vlády.⁸⁹ Uznaná vláda může užívat i jakési benefity ve formě navazování diplomatických vztahů, možnost plnit legislativní úkony, vykonávat exekutivní moc pravomocně, apod.⁹⁰

Na druhé straně stojí neuznaná vláda, vůči které mezinárodní společenství neposkytuje svou ochranu. Legislativní a exekutivní úkony jsou brány jako nelegitimní a vesměs všechny výhody, které jsou platné ve vztahu k uznané vládě jsou brány jako nelegitimní.⁹¹

4.1. Historicky významné akty z hlediska uznání vlády

V roce 1907 na Washingtonské konferenci vstupuje v platnost Tobarova doktrína, která platila na území Kostariky, Salvadoru, Guatemaly, Hondurasu, Nicaraguy, Mexika a Spojených států.⁹² Později se stala součástí *Všeobecné smlouvy o míru a přátelství*.

Hlavním bodem k tématu je následující část smlouvy:

„neuznat žádnou vládu, která získá moc v kterékoli z těchto pěti zemí pučem nebo revolucí proti již uznané vládě, pokud tyto změny nebudou doprovázeny i změnami ústavními, které schválí svobodně zvolení zástupci lidu.“⁹³

Smlouva měla předejít občanským válkám a převratům a měla zavazovat signatáře (zmíněné země) k dodržování zásad demokratického státu. Pokud by se vláda dostala k moci násilím nebo státním převratem, měla být přijata ve

⁸⁹ SHAW, Malcolm N. *International law*. s.376-377.

⁹⁰ WOLFRUM, Rüdiger a PHILIPP, Christiane E. *The Status of the Taliban: Their Obligations and Rights under International Law*. Online. In: Max-Planck-Institute. 2002, s.569. Dostupné z: https://www.mpil.de/files/pdf1/mpunyb_wolfrum_philipp_6.pdf. [cit. 2024-03-05].

⁹¹ Ibid. s.570.

⁹² STANSIFER, Charles L. *Application of the Tobar Doctrine to Central America*. Online. 1967, roč. 23, č. 3, s. 254. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/980469>. [cit. 2024-03-05].

⁹³ Ibid, s. 253.

svobodných volbách předtím, než by byla uznána mezinárodně.⁹⁴ Tobarova doktrína zavazovala hlavně státy ve Střední Americe, celosvětově se bohužel neuchytila. Ačkoliv nějakou dobu fungovala, postupem času byla podle Petersonové zneužívána, když se kupříkladu vláda Spojených států začala intervenovat ve Střední Americe a Karibiku a začala prosazovat své vlastní zájmy tím, že zasahovala do jejich vnitřních záležitostí, čímž porušovala neintervenci klauzule smlouvy. Tobarova doktrína taktéž nezabránila převratům⁹⁵ a následně ji nahradila Estradova doktrína (1930), která přinesla myšlenku ohledně uznání vlády, která měla být založena spíše na existenci vlády *de facto* a na její efektivní kontrole svého území. Opustila tedy podmínku ústavní legitimacy vlády, přičemž jakýkoliv soud druhých států ohledně legitimacy nové vlády je považován za zásah do vnitřní suverenity státu.⁹⁶

Estradova doktrína se stala první doktrínou globálního charakteru. Ovlivnila i nárůst členů OSN z 51 v roce 1945 na 154 v roce 1980.⁹⁷ K uznání vlády stačilo tedy splnění podmínky efektivní kontroly nad svým územím a tím se zamezilo vzniku nestabilních vlád, které byly sice považovány některými státy za legitimní a ideologicky neškodné, ale neměly kontrolu nad svým územím. Na druhou stranu byla doktrína důvodem krvavých revolucí, pučů a secesí, ovšem na úkor uznání nelegitimní vlády. Například odmítnutí Frankovy vlády ve Španělsku kvůli fašismu nebo neuznání ČLR západním blokem kvůli její ideologii a legitimitě.⁹⁸

4.2. Kritéria uznání vlády

Ačkoliv hraje politická úvaha států velkou roli z hlediska uznání vlády, existují kritéria, která pokrývají uznání nelegálních změn ve vládě. Typickým bodem je efektivní kontrola vlády nad svým územím, jestliže bude dodržována, nemělo by uznání nic bránit v cestě, což prohlásil i zástupce ministra zahraničí ve Spojeném

⁹⁴ GRANT, P. John a BARKER J. Craig. *Encyclopaedic Dictionary of International Law*. 3. upr. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2009, s.606. ISBN 9780195389777.

⁹⁵ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s. 59.

⁹⁶ JESSUP, Philip C. *The Estrada Doctrine*. Online. American Journal of International Law. 1931, roč. 25, č. 4, s. 720. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2189922>. [cit. 2024-03-05].

⁹⁷ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s. 75.

⁹⁸ Ibid, s. 75.

Království v roce 1970.⁹⁹ Takovým příkladem je například uznání komunistické vlády Číny a Ruskem nastolené vlády v Maďarsku po neúspěšném povstání v roce 1956.

Je nutné říci, že se nejedná o absolutní kritérium, které by pokaždé ustoupilo politickým zájmům. Mnoho let čekal Severní Vietnam nebo Severní Korea na uznání Velké Británie, kterým se roky dostávalo odmítnutí.¹⁰⁰

Pokud se blíže podíváme na kritéria uznání vlády, Petersonová je dělí mezi hlavní kritéria a vedlejší. Mezi hlavní kritéria patří: „*schopnost vyvolat podporu většiny společnosti (souhlas s vládou nového režimu), legitimita a schopnost a ochota naplňovat mezinárodní závazky*“.¹⁰¹ Co se týče vedlejších znaků, zařazujeme mezi ně „*nezávislost na zahraniční vojenské podpoře, respekt pro práva ostatních států, absence nepřiměřeného násilí při převzetí moci, převzetí moci a respekt pro lidská práva*“.¹⁰² Jak už bylo naznačeno z předchozího odstavce, není splnění kritérií zárukou uznání.

4.3. Uznání vlády *de iure* a *de facto*

Obdobně jako u uznání státu *de iure*, se i u uznání vlády *de iure* jedná o uznání úplné a definitivní, tedy do konce svého volebního období. Uznává se způsobilost vlády vykonávat své povinnosti navenek ve všech směrech. „*Právní účinky uznání by pominuly pouze tehdy, když by uznaná vláda vůbec ztratila charakter vlády*“, což znamená, že přestala na území státu plnit své vládní funkce.¹⁰³

Co se týče uznání vlády *de facto*, existující stát dává uznání, které je omezené a prozatímní. *De facto* uznává schopnost vlády jen v určitém směru a lze jej odvolat¹⁰⁴, když ztrácí efektivní kontrolu.¹⁰⁵

⁹⁹ SHAW, Malcolm N. *International law*.s.377.

¹⁰⁰ Ibid, s. 377-378.

¹⁰¹ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s. 51-71.

¹⁰² Ibid. s.77-84.

¹⁰³ POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. s.35.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ SHAW, Malcolm N. *International law*.s.389.

4.4. Tacitní a explicitní uznání vlády

V souvislosti s uznáním vlády existuje rozlišení na tacitní a explicitní. Přičemž explicitní uznání vlády spočívá ve vyjádření vlády daného státu. S rozmachem masmedií ve 20. století přišel způsob oznamování explicitního uznání vlády právě skrze tiskové konference a tiskové zprávy.¹⁰⁶

Na druhé straně stojí tacitní uznání vlády, které nepožaduje vyjádření o uznání vlády, ale stát učiní kroky, které uznání potvrzují. V současnosti mluvíme o *navázání formálních diplomatických vztahů, navázání formálních konzulárních vztahů a uzavření bilaterálních smluv*.¹⁰⁷

Praktická část

5. Insulo de la rozoj – Republika Růžový ostrov

Republika Růžový ostrov je vzhledem k uznávání státu perličkou a zajímavostí z nedaleké minulosti. Jedná se o mikronárod, který založil v roce 1967 italský inženýr Giorgio Rosa z města Bologna s vidinou vlastního státu, který se rozhodl postavit uprostřed Jaderského moře železnou konstrukci s plošinou o výměře 400 m². Plošina měla krom restaurací, obchodu se suvenýry i poštovní úřad a zřejmě i rádiovou stanicí. Dne 24. června 1968 vyhlásila plošina nezávislost a dala svému území název „Insulo de la Rozoj“ a Rosa se prohlásil prezidentem. Národ měl i svůj vlastní jazyk s názvem Esperanto, měnu s názvem Mill a vlastní poštovní známky. Jelikož ostrov ležel 11 km od pobřeží Italského Rimini, Italská vláda měla obavu z daňových úniků, ostrov lákal především turisty.

Dalším problémem byla také poloha ostrova, která zasahovala do teritoriálních vod Itálie a Italská komunistická strana měla svou tezi o napomáhání sovětským ponorkám, jelikož plošina ležela v pomyslné námořní křižovatce. Jestli se jednalo o oprávněné obavy z „*potencionální hrozby pro Severoatlantickou alianci*“ nebo jen o zástěrku k odstranění území z povrchu zemského, můžeme spekulovat. Výsledkem ale bylo obsazení plošiny italskou polovojenskou policií a příslušníků

¹⁰⁶ PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice*, s.87.

¹⁰⁷ Ibid.

italské finanční policie Guardia di Finanza. Představitel vlády Růžového ostrova údajně obratem zaslal telegram vládě Itálie, v němž poukazoval na neoprávněné napadení a vojenskou okupaci svého území, nicméně jeho stížnosti zůstaly nevyslyšeny.

Dne 13. února 1969 námořnictvo italské armády na Růžový ostrov připevnilo výbušniny a Insulo de la Rozoj skončil v zapomnění.¹⁰⁸

Kdybychom se měli podívat na tento případ očima základních Montevidejských kritérií, zjistíme, že ostrov splňoval víceméně 2 znaky - stálé obyvatelstvo a vládu, kterou měl reprezentovat prezident. Území se nabourávalo do principu územní integrity Itálie a způsobilost navázat vztahy s jinými státy se nepotvrdila, jelikož Itálie vnímala obyvatele plošiny jako vzbouřence, a v rámci vlastní bezpečnosti formálně neuznala suverenitu státu a následně k ochraně svého území nařídila vojenskou intervenci. Právo národa na sebeurčení se v tomto případě nabourávalo do územní integrity státu a stalo se tedy vnitrostátní záležitostí Itálie. I když ostrov vyhlásil svou suverenitu, žádný stát včetně Itálie jí neuznal.

6. Uznání státu Izraele a posouzení kritérií státnosti

Ačkoliv je Izrael oficiálně uznaným státem, najde se mnoho teoretiků, kteří legitimitu státu Izrael doposud vyvracejí, a stojí si za tvrzením, že u státu Izrael nebyla zcela splněna kritéria státnosti. Pokud bychom se na problematiku podívali očima Montevidejské úmluvy, zjistíme následující:

6.1. Obyvatelstvo

Základním kritériem již zmíněné úmluvy je stálé obyvatelstvo. Ačkoliv složení obyvatelstva nemá vliv na uznání státu, v rámci dalších následujících souvislostí a k pochopení současné situace mezi Palestinou a Izraelem, zmíním jeho složení.

¹⁰⁸ JARŮŠEK, Ondřej. *Postavil si vlastní „ostrov“ a prohlásil se prezidentem. Po roce mu ho ale italská vláda vyhodila do povětří*. Online. Refresher. 2016. Dostupné z: <https://refresher.cz/37740-Postavil-si-vlastni-ostrov-a-prohlasil-se-prezidentem-Po-roce-mu-ho-ale-italska-vlada-vyhodila-do-povetri>. [cit. 2023-12-05].

Izrael má přes 9 milionů obyvatel¹⁰⁹ různých národností, vlivem přistěhovalectví, zejména Židů, z různých koutů světa, ale i emigrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu. Důležitý je poznatek, že Izrael je pro mnoho přistěhovalců pouhým milníkem mezi Evropou a spojenými státy, do kterých se s Izraelským občanstvím dostanou snadněji. Co se týče Izraelských Židů, ti jsou rozděleni podle místa původu na Sefardy, kteří v minulosti obývali Pyrenejský poloostrov a Aškenáze, ze zemí střední a východní Evropy.¹¹⁰ Ačkoliv se může zdát, že stejné náboženství = stejné zvyky a kultura, mezi těmito skupinami se vedou dlouholeté spory, které sice v měřítku s dnešní situací v Izraeli jsou pouhým mravencem, přesto přetrvávají. Jak je již z Izraelsko-palestinského konfliktu jasné, druhou početnou skupinou obývajícím stát Izrael jsou Arabové, přesněji Izraelští (formální občani Izraele) a na druhé straně Palestínští Arabové, kteří obývají Západní břeh Jordánu a Pásmo Gázy. Nepatrná procenta tvoří Křesťani a Drúzy.¹¹¹ Nepatrné, přesto historické kořeny mají v Izraeli také Koptští křesťané, Arméni a Samaritáni.¹¹² Ve své podstatě se tedy dá říct, že Izrael má na svém území stále obyvatelstvo, které tvoří místní kulturu, zvyky, a je spjata s územím, včetně jeho historie.

6.2. Území

Aby byl stát uznán, musí splňovat podmínku, která zahrnuje ohraničené území, což u státu Izrael není dodnes mezinárodně stanoveno. Dostáváme se k prvnímu bodu problematiky Izraelského státu a tím jsou hranice jeho území. Izrael samozřejmě disponuje hranicemi svého území, avšak záleží i na dokumentech, jež hranice státu stanoví. Ku příkladu vnitřní hranice České republiky jsou stanoveny Ústavou, Ústavními zákony a podzákonnými předpisy. Co se týká mezinárodních vztahů se sousedními státy, hranice státu vymezují mezinárodní

¹⁰⁹ ŽINGOR, Daniel. *Počet obyvatel Izraele přesáhl 9 milionů*. Online. Deník Referendum. 2019. Dostupné z: <https://www.israel.cz/2019/09/pocet-obyvatel-izraele-presahl-9-milionu/>. [cit. 2023-12-18].

¹¹⁰ ŠTĚPKOVÁ, Tereza. *Sefardští Židé*. Online. Holocaust. 2018. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/slovnicek-pojmu-z-judaismu/sefardsti-zide/>. [cit. 2023-12-18].

¹¹¹ *Izrael- Země světa*. Online. Země Světa. 2008. Dostupné z: <https://zemesveta.cz/produkt/izrael/>. [cit. 2023-12-18].

¹¹² *Demografické složení populace v Palestině pod britským mandátem*. Online. MidEastWeb. c2002-2007. Dostupné z: <http://www.mideastweb.org/palpop.htm>. [cit. 2024-03-05].

smlouvy, pro každý sousední stát zvlášť. Je tedy jasně prokazatelné, že sousední státy území České republiky mezinárodně uznaly a není o tom pochyb.¹¹³

Pochybnosti Izraelského území můžeme najít v právní úpravě Izraelských hranic rezolucí Valného shromáždění OSN číslo 181. Je charakter tohoto dokumentu dostačující?

A do jaké míry je legitimní uznání státu, jehož hranice se několikrát podstatně změnily? Izrael byla v historii provázena množstvím válečných konfliktů, na jejíž základě si osvojila území protivníka a tím i rozšířila území pod svou jurisdikci. Ku příkladu zmíním Válku o nezávislost a výsledek rozšíření Izraelských hranic z roku 1949, které jsou předmětem rozporů mezi Palestinci a Izraelci dodnes. „*Hranice z roku 1949 jsou nicméně ve vztahu k Palestincům a jejich aspiraci na samostatný stát těmi, o něž se vyjednává.*“¹¹⁴ O tématu Palestina se budu věnovat více v následující kapitole.

Jelikož bylo takovéto rozšíření získáno válkou, nebylo možné uzavřít mezinárodní smlouvy se sousedními zeměmi a tak přesně definovat svá území. Co do výsledku najdeme státy, které používají k určení Izraelských hranic body jiné.

6.3. Vláda

Ještě před samotným vznikem státu Izrael tvořili Izraelci pospolitou společnost, která byla součástí soudržné společnosti a tak už tehdy naplňovala 3. znak Montevidejských kritérií a to efektivní vládu nad svým územím a to včetně vlastních ozbrojených sil.¹¹⁵

6.4. Způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy

Izrael se z pohledu mezinárodního práva jeví jako stát s omezeným uznáním. Navzdory tomu, že byla v podstatě následně po vzniku uznána i rezolucí OSN,

¹¹³ *Právní předpisy - mezinárodní smlouvy*. Online. Státní hranice a pohraniční turistika. Dostupné z: <https://www.zdeneksmida.cz/sprava-statnich-hranic/pravni-predpisy.html>. [cit. 2024-02-15].

¹¹⁴ *Historie státu Izrael*. Online. Cemach. Dostupné z: <http://www.cemach.cz/ii-historie-statu-izrael>. [cit. 2024-01-31].

¹¹⁵ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina*. Brno: Barrister & Principal, 2013, s.69. ISBN 978-80-87474-90-7.

kde na 32 arabských, respektive islámských států OSN ji dodnes neuznává¹¹⁶, ačkoliv již v letech 1947 a 1948 Izrael kritéria splňoval. Abychom pochopili důvody, proč tyto arabské státy Izrael dodnes neuznávají, musíme se podívat hlouběji do minulosti, kde konflikty začaly, zejména dnes dobře známý Izraelsko-palestinský. K nástinu do děje se budu v následující kapitole zabírat historií Izraelsko-palestinského konfliktu, který úzce souvisí s neuznáváním státu Izrael ze strany již zmíněných arabských států.

Co se týče interakcí s jinými státy, dá se říct, že je akceptována právě těmi státy, které Izrael uznaly. Schopnost vstupovat do vztahů s jinými státy uznala i rezoluce OSN o rozdělení Palestiny, která říká, že již vzniklé strany se stávají subjekty smluv vázající mandátní Palestinu.¹¹⁷

Fakt, že Izrael disponuje způsobilostí navázat vztahy s jinými státy dokládá již samotné zmínění faktu, že krátce po vzniku byla uznána jako součást OSN. Ku příkladu Kosovo se od své nezávislosti v roce 2008 nestalo členem OSN dodnes. Palestina je sice „pozorovatelem“, ale od svého vyhlášení v roce 1988, uplynulo téměř 36 let a stále se členským státem nestala.¹¹⁸

6.5. Historie Izraelsko-palestinského konfliktu a důvody spjaté s neuznáním Izraele

Nepřátelství Izraele s okolními státy sahá hluboko do historie, která je tak obsáhlá, že by si zasloužila celou bakalářskou práci. Avšak k nástinu historických událostí a vztahů mezi arabskými státy a státu Izrael se podíváme do období po druhé světové válce.

Pro odpověď na otázku, kde konflikt začal se musíme vrátit zpět do 5. tisíciletí před Kristem¹¹⁹, ovšem pro naše účely novodobého konfliktu se podíváme do roku 1947. Po rozhodnutí o oddělení Palestiny Izrael vyhlásil svou suverenitu a to pro okolní státy znamenalo vyhlášení tzv. války o nezávislost (květen 1948). Jednalo

¹¹⁶ TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. *O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu*.

¹¹⁷ RABBANI, Mouin. *The International Consensus on Jerusalem*. Online. Institute for Palestine Studies. 2019. Dostupné z: <https://www.palestine-studies.org/en/node/1650653>. [cit. 2024-01-29].

¹¹⁸ TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. *O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu*.

¹¹⁹ NĚMEC, Václav a HALADOVÁ, Anna. *Izrael*. Online. Dějepis. c1997-2024. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/izrael/>. [cit. 2024-03-05].

se napadení Izraele ze strany Egypta, Jordánska, Sýrie, Libanonu a Iráku, kde výsledek spočíval ve prospěch Izraele, která si vybojovala posunutí původních hranic o jednu třetinu. Hranic, které jsou předmětem sporů dodnes a o kterých jsem se zmínila v předchozí kapitole. Válka skončila příměřím.

Dalším významným bodem je příval přistěhovalců, který původní židovské i arabské obyvatelstvo rozšířil o dvojnásobek a Palestinci získali Izraelské občanství. Následovaly teroristické útoky, uzavření Suezského průplavu Egyptem, blokadu Tiranské úžiny pro průplav Izraelských lodí.

Následně Izrael spolu s Velkou Británií a Francií vedl boje s Egyptem, kdy společně vydobyli zpátky Tiranský průplav, o který se vedly další boje, tehdy se Egypt spojil s Jordánskem a Sýrií. V roce 1967 zahájil Izrael tzv. šestidenní válku preventivním útokem na egyptské letectvo a vydobyl si Sinajský poloostrov, pásmo Gazy, Jeruzalém, Západní břeh Jordánu a Golanské výšiny. Jedná se o území Palestiny, které tehdy obývalo na milion Arabů, kterým bylo postupně dovoleno přejít hranice do Jordánska nebo Izraele. Osamostatnění Palestiny tedy nepřicházelo v úvahu. Nově okupované území znamenalo pro ortodoxní Židy návrat „svaté země“, a tak osídlili okupovaná území a začali stavět osady.

„Židovské osady na Západním břehu Jordánu jsou však jedním ze základních problémů ve snaze o prosazení nezávislé Palestiny – přesvědčit zbožné osadníky o opuštění „svaté země“ je nemožné, ponechat je v nově vznikajícím arabském státu bez jasných bezpečnostních záruk je politicky neprůchodné. Pro izraelskou společnost je vize násilného vystěhování hluboce znepokojivá a celá záležitost je tak vysoce citlivá.“¹²⁰

Nepřátelství se dále stupňuje a namísto míru a klidu po pěšině následují teroristické útoky, boje a další války, které vedou až k současné válce mezi Izraelem a Palestinou.

Je důležité zmínit, že jedním z důvodů, proč Palestina neuznává Izrael spočívá i v nenávratu Palestinských uprchlíků zpět do Izraele, kteří byli během izraelsko-arabské války v roce 1948 vytlačeni. Jejich počet byl okolo 700 tisíc, což je

¹²⁰ *Historie státu Izrael.*

v dnešní době více než 6 milionů Palestinců. Momentálně sídlí v uprchlických táborech na Západním břehu Jordánu, kde vládou velmi chudé poměry a nelidské podmínky pro živobytí. Problémem je, že Palestina stále požaduje návrat Palestinců zpět na původní území, což je pro Izrael nemožný úkol.

„Rázem by tady byl jeden stát palestinský, ale ten druhý by se musel jmenovat izraelsko-palestinský.“ Zdá se, že ačkoliv je na světě daleko více států, které by mohly požadovat kompenzace nebo návrat ztraceného, dokud bude Palestina požadovat návrat třetí generace uprchlíků zpět do svého ztraceného území, budou nadále mezi Palestinci a Izraelci letité konflikty.¹²¹

Pokud by se Izrael vzdal území původní Palestiny, stáhl vojska a ozbrojené složky z palestinských území, Palestina by se tak mohla stát samostatným státem a uznala by Izrael – tak zněla Dohoda z Osla, která měla zajistit bezpečnou existenci Židovského státu a uznání práv Palestinců a mohla smířit obě strany.¹²²

Důvody, proč arabské země neuznávají Izrael vyplývají hlavně z historického kontextu, tedy že většinově podporují Palestinu, každopádně postoj arabských zemí se s událostmi může měnit. Například v roce 2020 urovnaly své diplomatické vztahy s Izraelem Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Maroko či Súdánská republika.¹²³ Náboženské hledisko nepřátelství navíc podporuje, ačkoliv není jejím hlavním důvodem.

7. Palestina

Území Palestina, neboli Palestinská autonomní území (PAÚ), se dělí na 2 politicky oddělená teritoria, kterými jsou Západní břeh Jordánu a pásmo Gazy. Západní břeh spravuje Palestinská národní správa (PNS), má svého vlastního prezidenta

¹²¹ MACHÁČEK, Štěpán. *Vrátí se někdy miliony Palestinců do Izraele, jak chce hnutí Hamás? Podle odborníků je to utopie*. Online. Český rozhlas Plus. 2018. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/vrati-se-nekdy-miliony-palestincu-do-izraele-jak-chce-hnuti-hamas-podle-7295993>. [cit. 2024-02-01].

¹²² *Konflikty v současném světě*. Online. In: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POSS/POSS_02_03_Asie_dalsi_konflikty.pdf. [cit. 2024-02-01].

¹²³ *Souhrnná teritoriální informace: Palestina*. Online. In: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2023. Dostupné z: <https://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2023/06/02/palestina-souhrnna-teritorialni-informace-2023-150000608.pdf>. [cit. 2024-03-05].

a je pod správou Izraele, která dohlíží na vnější hranice Palestiny a veškeré úkony podléhají schválení Izraelských orgánů, mj. zde žije okolo 450 tis. Izraelských občanů.

PNS má „na základě dohod z Osla administrativní a bezpečnostní pravomoc na tzv. území A (cca 18 % rozlohy, zejména městská sídla a větší obce) a administrativně spravuje tzv. území B (cca 22 %, menší obce). Zbýlých 60 %, tzv. území C, se nachází pod plnou administrativní a bezpečnostní kontrolou Izraele a vedle Palestinců zde žije přes 450 tisíc izraelských civilistů (tzv. osadníků).“¹²⁴

Hlavní politickou skupinou Palestiny a „vedoucí frakcí“ v Organizaci pro osvobození Palestiny je Fatah.

Pásmo Gazy je od roku 2007 pod vládou islamistického hnutí Hamás, které je u nás zařazeno na seznamu teroristických skupin. Parlament je nefunkční, zákony jsou vydávány jen formou prezidentských dekretů. Volby do parlamentu nebo prezidentské volby se neustále odkládají. Na celém území Palestiny se nachází celkem 27 uprchlických táborů, o jejichž bídných podmínkách jsem se zmiňovala výše.

Palestina nejenže usiluje o mezinárodní uznání a o nezávislost, navíc panuje mezi Hamásem a Fatahem nepřátelství a dosud nedošlo k urovnání situace nebo smíření stran. A tak se Palestina dostává do situace, v níž má sice jedno území, ovšem dvě nesourodé strany. Hamás a Fatah zprvu spojily své síly a zbavily se Izraele, ovšem Hamás je velice radikální a tak je znepřátelily odlišné názory na budoucnost Palestiny. Fatah „chtěla pro Palestinu autonomii a požadovala, aby se Izraelci stáhli mimo jiné z Pásmu Gazy. Nábožensky orientované hnutí Hamás ale zastávalo radikálnější přístup. Hlasovalo pro vznik islamistického státu a uznání existence Izraele nepřipadalo v úvahu.“

Nakonec Fatah, respektive OOP uzavřel mírovou dohodu z Osla s Izraelem, což Hamás nepřijal a tak došlo k prvním útokům a bojům mezi Palestinci a Hamásem. Hamás navíc v roce 2006 zvítězil v Palestinských parlamentních volbách a tak

¹²⁴ Souhrnná teritoriální informace: Palestina.

naplno získal podporu v pásnu Gázy, zatímco prezidentovu autoritu neuznává. Hamás začal zbrojit a pašovat zbraně z Egypta, následovaly raketové útoky na Izrael, které nakonec vedly k Izraelské invazi do pásma Gazy.¹²⁵

7.1. Postoj Palestiny k rezoluci

O historii a konfliktech mezi Palestinci a Izraelci jsme do určité míry mluvili v předchozí kapitole. Co ale mělo situaci změnit byla již zmíněná Rezoluce o rozdělení Palestiny, pro kterou tehdy během Valného shromáždění OSN hlasovalo 33 států, včetně Československa, a která byla přijata pod číslem 181. Výsledkem mělo být rozdělení území mezi Izrael, který měl získat 56 procent, a Palestinu (43 procent). Jeruzalém, včetně širšího okolí Betléma měl být tzv. *corpus separatum*, tedy pod mezinárodní správou.¹²⁶ Zatímco Izraelci vnímali přijetí rezoluce jako projev mezinárodního uznání, arabské státy byly proti rezoluci a tak během následujících historických událostí obsadily území Palestiny. Palestinci, až na pár výjimek zejména mezi Palestinskými Židy, zastávali názor, že Palestina je „arabské území a nikdo proto nemá právo ho dělit, nebo někomu přidělovat“.¹²⁷

7.2. Otázka uznání Palestiny

Palestina je částečně uznávaným suverénním státem, stejně jako je tomu v případě Kosova nebo Tchaj-wanu. Proč není Palestina mezinárodně uznaným státem? Palestina má stálé obyvatelstvo, což se jeví jaký jediný splněný bod Montevidejských kritérií.

Nejkritičtější bodem zůstává definované území, nad kterým by měla mít Palestina suverenitu, kterou ovšem nemá nad Západním břehem Jordánu, který má z 60 % pod správou Izrael a pásmo Gazy reguluje z velké části také.¹²⁸ Což

¹²⁵ *Rozdělená Palestina: Fatah a Hamás*. Online. ČT24. 2009. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/rozdelena-palestina-fatah-a-hamas-174259>. [cit. 2024-03-05].

¹²⁶ STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Palestina měla být na dva státy rozdělena již v roce 1947*. In: [cit. 02.03.2024]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/palestina-mela-byt-na-dva-staty-rozdelena-jiz-v-roce-1947-169354>

¹²⁷ FINGERLAND, Jan. *Den početí Izraele a Palestiny*. Online. Český rozhlas Plus. 2017. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jan-fingerland-den-poceti-izraele-a-palestiny-7670926>. [cit. 2024-02-05].

¹²⁸ *Souhrnná teritoriální informace: Palestina*.

ale není jediný problém, s kterým se Palestina ohledně území potýká, dalším problémem je nedefinované území a jeho značná fragmentace, která byla v minulosti důvodem k neuznání i u jiných entit (neuznání Bophuthatswany Británií).

Požadavek efektivní vlády u Palestiny taky neshledáme, jelikož stále vládne závisle na Izraeli. Což znamená, že Izrael stále disponuje pravomocemi a odpovědností nad částmi Palestinského území a pravomoci, jimiž disponuje Palestina, byly uděleny Izraelem. Palestina je v některých oblastech stále na Izraeli závislá, což dokazuje i v ekonomické oblasti a pomocí s infrastrukturou, průmyslem apod.

K poslednímu bodu státnosti se vyjádřím jen skrze fakt, že Palestina nemůže vstupovat do diplomatických vztahů s jinými státy, ani činit žádná rozhodnutí s těmito státy bez spolupráce se státem Izrael. Palestina je taktéž vázána *Interimní dohodou* z roku 1995, která Palestině odpírá pravomoci a odpovědnost v zahraničních vztazích.¹²⁹

139 ze 193 států OSN uznává Palestinu, včetně České republiky, vyjma Severní Ameriky, Austrálie a některých zemí EU.¹³⁰ V poslední době uvažuje USA, Spojené Království, Španělsko, Norsko a Irsko o možném uznání Palestiny. Změnilo by uznání současnou situaci v Palestině? Ukončilo by to válku mezi Izraelem a Palestinou? S uznáním by Palestině příslušely další politické i právní pravomoci a izraelská okupace by se stala právně závažnější v tom, že by si byly subjekty mezinárodního práva rovny. Na druhé straně, zejména Izraelci poukazují na fakt, že uznání by znamenalo mezinárodní akceptování násilí a tím i ospravedlňování Hamásu, jako teroristické organizace. Co se týče války, uznání

¹²⁹ GIRIDHAR, Kavitha. *Legal Status of Palestine*. Online. In: . Dostupné z: <https://www.drake.edu/media/departmentsoffices/dussj/2006-2003documents/PalestineGiridhar.pdf>. [cit. 2024-02-15].

¹³⁰ ROTH, Clare. *Is Palestine considered a state?* Online. DW. 2023. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/is-palestine-considered-a-state/a-67310981>. [cit. 2024-03-05].

by pravděpodobně mohlo být základním kamenem v jednání o trvalém statusu mezi Izraelem a Palestinou, jestli by došlo ke smíření je nepravděpodobné.¹³¹

8. Somaliland – od historie po současnost

Somaliland, malá oblast bývalé britské kolonie na severu Afrického rohu (zatímco jižní část Somálska byla Italskou kolonií), která se desítky let snaží o mezinárodní uznání. Vyhlášení nezávislosti obou kolonií se datuje k roku 1960, tedy před spojení jižní a severní části Somálska, a byla uznána 35 státy.

Následně se Somaliland stává součástí Somálské republiky. Vojským převratem se roku 1969 ujímá totalitní vlády generál Siada Barre, který vytlačil severní oblast na okraj menší důležitosti v rámci celého státu, což sejevilo politickou izolací a menší pozorností nebo péčí ze strany vlády. Naopak protlačoval rodovou linii a klan. V důsledku totalitního režimu začaly vznikat opoziční stany, z nichž nejznámější je Somálské národní hnutí. Po pádu režimu v roce 1991 Somaliland opět usiloval o obnovení nezávislosti z roku 1960. Co se týče politického systému, Somaliland řeší otázky vládnutí a řešení konfliktů formou klanových shromáždění spolu s radou starších, která se později změnila v horní sněmovnu parlamentu. Prakticky vznikl roku 1991 jako *de facto* suverénní entita, republika Somaliland.

Klíčovým poznatkem je fakt, že Somaliland neusiluje o území jižního Somálska, což stvrdili i občané v roce 2001 demokratickým referendem, ve kterém se vyslovili pro nezávislost. Následné volby probíhaly také zcela demokraticky a v zemi vzniklo několik politických stran.¹³²

¹³¹ *Would a recognized Palestine help end the Gaza conflict?* – DW – 02/13/2024. In: [cit. 02.03.2024]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/would-a-recognized-palestine-help-end-the-gaza-conflict/a-68243644>

¹³² PIKNEROVÁ, Linda. *Somaliland: Na cestě k uznání 55. státu Afriky?* Online. Deník Referendum. 2024. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/36003-somaliland-na-cestech-uznani-55-statu-afriky>. [cit. 2024-02-19].

8.1. Důvody pro uznání

V prvé řadě se Somaliland opírá o uznání nezávislosti z roku 1960, kde následně uvádí svou koloniální minulost, která byla pod nadvládou Britů a nárokuje si pouze to území bývalých britských kolonií, nikoliv italských, které již bylo jednou uznáno.

Pokud bychom zmínili Montevidejská kritéria, poznatky budou následující – Somaliland naplňuje 3 základní znaky jimiž jsou obyvatelstvo, území, státní moc a dalo by se říct, že disponuje schopností navázat ekonomické vztahy se zahraničím, ovšem spornou otázkou zůstává, zda jsou tyto předpoklady dostačující pro vystupování v mezinárodních vztazích. Což se zdá být kontraproduktivní, jelikož bez mezinárodního uznání není republika schopna navázat diplomatické vztahy s jinými státy a zavazovat se k bilaterálním či multilaterálním smlouvám nebo být členem mezinárodních organizací. Na podporu Somalilandu v této oblasti najdeme například organizaci The Somaliland Development Fund, která nejenže přispívá k rozvoji země, ale láká zahraniční investory k ekonomické spolupráci mimo oficiální mezinárodní vztahy.¹³³

Přestože nedisponuje mezinárodním uznáním, má zřízeno Ministerstvo zahraničních věcí, které se snaží o navazování mezinárodních vazeb a dokonce má velvyslanectví v Ghaně, Etiopii a JAR – v oněch zemích, které apelují na Africkou unii ohledně oficiálního uznání Somalilandu.¹³⁴

To, že je republika způsobilá navazovat mezinárodní vztahy dokázala i v roce 2007 při návštěvě Etiopského ministerského předsedy Melese Zenawiho u prezidenta Somalilandu Dahira Rayale Kahina.¹³⁵ Somaliland má s Etiopií nadstandartní vztahy, což můžeme vidět například při otevřených hranicích mezi Etiopií a Somalilandem. Hlavním pojátkem je potřebný přístup Etiopie k moři, jelikož po rozpadu Somálska a osamostatnění Eritreje potřebovala Etiopie obchodního partnera pro mezinárodní obchodní výměnu. Přístup Etiopie k moři je i předmětem současné dohody mezi Somalilandem a Etiopií, ve které se Etiopie

¹³³ *About SDF*. Online. Dostupné z: <https://www.somalilanddevelopmentfund.org/about-the-sdf>. [cit. 2024-03-05].

¹³⁴ *Somaliland closer to recognition by Ethiopia*. Online. Afrol News. Dostupné z: <http://www.afrol.com/articles/25633>. [cit. 2024-03-05].

¹³⁵ *Ibid.*

zavázala formálně uznat Somaliland výměnou za přístup k Adenskému zálivu, k hlavnímu obchodnímu tahu přes Suezský průplav, přes Rudé moře do Indického oceánu.¹³⁶

Somaliland ale pochopil, že k přiblížení se uznání musí učinit nezbytné kroky k bezpečné zemi a zároveň čerpat ze svých privilegií a schopností. Mezi takové řadíme například stabilitu, která je oproti uznané Somálské republice jednou z nejdemokratičtějších zemí Afriky, i co se týče již zmíněné bezpečnosti je Somaliland vhodnou lokalitou i pro turisty.

Ráda bych ještě zmínila zapojení Somalilandu v boji proti terorismu. Republika zajistila demilitarizaci uvnitř jednotlivých klanů, účinně bojuje proti pirátství i proti somálské islámské militantní skupině Al-Shabaab, v porovnání se Somálskem, které svou zásluhu v boji proti terorismu neprojevuje.¹³⁷

8.2. Důvody pro neuznání

Jedním z hlavních důvodů, proč není Somaliland mezinárodně uznávanou republikou je obava OSN a Africké unie o rozdělení dosavadních hranic a o roztržení Afrického rohu. Obava z vyhlášení dalších suverénních států, které by se mohly pokusit zemi následovat v boji o svou nezávislost, což zmiňuje i například Farley. Navazuje také na již zmíněný aktivní boj proti terorismu a aktivní zajištění bezpečnosti, k čemuž by mezinárodní uznání přispělo na poli mezinárodní bezpečnosti. Uznání by také znamenalo příliv investorů, kteří by pomohli v ekonomickém rozvoji země a mezinárodní organizace by měly oprávnění k zasílání financí.¹³⁸

¹³⁶ KEJLOVÁ, Tamara. *Etiopie chce jako první stát světa uznat Somaliland výměnou za přístup k moři. Somálsko zuri a vyzývá k zásahu*. Online. ČT24. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/etiopie-chce-jako-prvni-stat-sveta-uznat-somaliland-za-pristup-k-mori-somalsko-zuri-a-vyzyva-k-344594>. [cit. 2024-03-05].

¹³⁷ FARLEY, Benjamin R. *Calling a State a State: Somaliland and International Recognition*. Online. Emory International Law Review. 2010, roč. 24, č. 2, s. 777-820. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=901114082024075019123004106002103121030041056053016028064071126025068085126088031120037055028024056025125020078116082070099088008041091078061098003123091118115073124026007011127096008096101119097020065017015089100121126113124090072088031097090075072088&EXT=pdf&INDEX=TRU> E. [cit. 2024-02-26].

¹³⁸ Ibid.

Dalším důvodem je upřednostňování Somálska jako centralizovaného státu suverénními státy.

Uznání Somalilandu suverénními státy se jeví jako přehazování odpovědnosti na jiné, v tomto případě některé státy zmiňují, že v otázce uznání Somalilandu by měla rozhodnout Africká unie, nebo případně určit zda-li se vůbec jedná o nezávislý stát. Takto svou zodpovědnost za uznání předhazují USA a OSN na Africkou Unii. USA se ku příkladu daly slyšet, že by chtěly navázat vztahy se Somalilandem, ale stále čekají na verdikt AU a OSN.¹³⁹ Načež Africká unie jejich žádost a opakované naléhání spolu s důvody, proč uznat její nezávislost, stále ignoruje a oddaluje. Ačkoliv africká unie několikrát provedla na území Somalilandu vyšetřovací mise, jejichž stanovisko bylo pozitivní a směřovalo k doporučení AU zvážit žádost o členství, dosud se tak nestalo a republika nemá v OSN ani statut pozorovatele.¹⁴⁰

9. Tchaj-wan

Tchaj-wan nebo-li Čínská republika, s hlavním městem Tchaj-pej a vlastní měnou, jazykem a vládou, která se formálně považuje za vládu celé Číny. Narážíme na klíčový bod konfliktu mezi Tchaj-wanem a Čínskou lidovou republikou, neboť ČLR považuje Tchaj-wan „za *vzbouřeneckou provincii*“. Čínská republika je de facto nezávislá, ovšem její suverenitu podporuje aktuálně jen 12 států OSN. Česká republika mezi ně nepatří. Česko nepovažuje Tchaj-wan za samostatný stát.

Co ale dělá Tchaj-wan výjimečným je jeho strategická poloha „*v Tchajwanské úžině, která odděluje Tchaj-wan od pevninské Číny, ho činí spolu s geopolitickými a hospodářskými faktory klíčovým bodem zájmu v globálním kontextu.*“¹⁴¹

Tchaj-wan je předním světovým vývojářem a inovátorem v oblasti mikročipů nebo například polovodičů, jehož produkty vyváží do celého světa včetně EU nebo USA.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ M. SCHWARTZ, Stephen. *The African Union Should Resolve Somaliland's Status*. Online. Foreign Policy Research Institute. 2021. Dostupné z: <https://www.fpri.org/article/2021/11/the-african-union-should-resolve-somalilands-status/>. [cit. 2024-02-05].

¹⁴¹ *Tchaj-wan*. Online. In: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/5137086/MZV_Tchajwan_onepagre_A4.pdf. [cit. 2024-02-07].

Z hlediska globální bezpečnosti zaujímá Tchaj-wan především bod, který narušuje diplomatické vztahy mezi ČLR a zbytkem světa, který uznává nebo udržuje vztahy s Čínskou republikou. Vyskytuje se zde tedy míra napětí, která by mohla otřást celým světem, v případě, že by ČLR zaútočila na Tchaj-wan, jelikož Tchaj-wan udržuje diplomatické vztahy s USA, který mu přislíbil ochranu (viz. níže), USA je navíc členem NATO, nehledě na devastující ekonomický dopad, který by taková válka mohla způsobit. Na druhou stranu udržuje USA diplomatické vztahy i s ČLR, takže prognóza je značně nejistá.

Co se týče kybernetické bezpečnosti, zaujímá Tchaj-wan také přední místo. Některé státy, mezi něž patří Česká republika, podporují Tchaj-wan z důvodu demokracie.¹⁴²

9.1. Z historie

Na počátek vzniku Tchaj-wanu se vrátíme do druhé poloviny 19. století, kdy tehdejší mandžuský dvůr nejevil zájem o ostrov Tchaj-wan, včetně Pescadorského souostroví, které tvoří s Tchaj-wanem jeden správní celek. Díky této ignoraci se guvernér Liu Ming-ch'uanovi povedlo zasadit o vznik samostatné provincie Tchaj-wan a vyčlenit ho z provincie Fu-ťien. V porovnání s pevninou se guvernér zasadil o reformy a vedl úspěšný obchod, jehož inspirací bylo Japonsko. Obchod, který vedl k vyspělosti země, jejíž životní úroveň byla již na konci 19. století vyspělejší, než ta pevninská. V roce 1895 byl mandžuský dvůr nucen předat Tchaj-wan Japonsku, což mělo za vznik Tchajwanské republiky – první republiky v Asii. Ta neměla dlouhé trvání a později se stala do roku 1945 kolonií Japonska. Ačkoliv na pevnině probíhala občanská válka a válka s Japonskem, Tchaj-wanu se fyzicky nedotýkala. Zvrat přišel v roce 1945, kdy Káhirská konference vrátila Tchaj-wan Číně. Spojenci se řídili pouze vlastními zájmy na úkor obyvatel ostrova, a tak na ostrov vnikli kuomintangští politici (KMT), kteří ostrov okupovali, nikoliv ho osvobozovali. Ostrov během dvou let rozkrádali a ničili, načež opustilo ostrov přes 70 000 občanů.

¹⁴² Ibid.

KMT s sebou přinesli naprostou totalitu, která nepřipouštěla jakákoliv jiná stanoviska, ani ty opoziční. Pokud někdo projevil jen sebemenší odpor nebo nesouhlasit, okamžitě byl souzen u válečného soudu. Za protistátní činnost udělovala vláda KTM ještě v 60. letech na 200 trestů smrti nebo přesun do gulagů, které se nachází na souostroví.¹⁴³

„Komunistické oddíly tehdy sice porazily nacionalisty z Kuomintangu (kteří se poté, co komunisté ovládli celou pevninskou Čínu, stáhli právě na Tchaj-wan), jenže Kuomintang tehdy představoval legitimní čínskou vládu. A protože Čína patřila mezi zakládající členy OSN (1945), problém byl na světě.“¹⁴⁴

Nedílnou součástí Tchajwanské historie jsou i bratři Thomas Liao a Joshua Liao, kteří se obrátili na OSN s peticí za osvobození ostrova od KTM a prosbou o založení nového státu, avšak ta zůstala nevyslyšena. Podíleli se na informování široké veřejnosti, aby zajistili Tchaj-wanu pomoc a poskytli pravý obrázek situace, která se uvnitř odehrává. Následně se bratři Liao přesunuli do Japonska, krátce poté co se Čínská lidová osvobozená armáda přesunula k Hong kongu. Roku 1955 vzniklo Prozatímní tchajwanské národní shromáždění a v únoru roku 1955 se stal Thomas Lio prvním prezidentem Tchajwanské republiky.

Roku 1964 vznikla *Deklarace tchajwanské nezávislosti*, autorem byl Peng Ming-min, kterého ale krátce po rozeslání zatkli a odsoudili na 10 let TOS. Amerika nejdříve projevovala podporu a souhlasila s nedělitelností Čínského území, ovšem později se z hnutí za nezávislý Tchaj-wan, jehož byl Ming-min vůdcem, stala radikální skupina, která se postupně drolila na jiné organizace, z nichž z některých vznikly i teroristické skupiny.¹⁴⁵

V 70. letech nastal zvrát ve vztazích mezi USA a Čínskou lidovou republikou, kdy se USA postavily na stranu ČLR, výměnou za odchod Tchaj-wanu z OSN. ČLR zaujímalo stanovisko, že její území je nedělitelné a tak vznikl výrok, že Čína je jen

¹⁴³ BAKEŠOVÁ, Ivana. *Stručná historie hnutí za nezávislý Tchaj-wan*. Online. Asiaskop. 2020. Dostupné z: <https://www.asiaskop.cz/analyzy-komentare/strucna-historie-hnuti-za-nezavisly-tchaj-wan>. [cit. 2024-02-05].

¹⁴⁴ ŠTĚPÁNEK, Vít. *Tchaj-wan je už 50 let bez místa v OSN. Jeho místo dostala Čína*. Online. Lidovky. 2021. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/tchaj-wan-je-uz-50-let-bez-mista-v-osn-jeho-misto-dostala-cina.A211025_174924_In_zahranici_rkj. [cit. 2024-02-05].

¹⁴⁵ BAKEŠOVÁ, Ivana. *Stručná historie hnutí za nezávislý Tchaj-wan*.

jedna. ČLR si nárokuje Čínskou republiku, ačkoliv území Tchaj-wanu nikdy nezískala. A tak roku 1971 vyměnila křeslo v OSN ČLR za Tchaj-wan. Ke zrušení uznání se přidaly i ty státy, které dosud Tchaj-wan uznávaly rezolucí Valného shromáždění OSN č. 2758.¹⁴⁶ V současnosti rozvazují vztahy s Tchaj-wanem i další státy, např. v roce 2023 rozvázal diplomatické vztahy s Čínskou republikou Honduras, po téměř 80 letech spolupráce. Důvodem je navázání diplomatických vztahů se sousedící ČLR.¹⁴⁷ Stejným příkladem je i Nauru.¹⁴⁸

Roku 1979 byl mezi Tchaj-wanem a USA podepsán *Zákon o vztazích s Tchaj-wanem* (TRA), který zaručoval ochranu USA nad Tchajwanským územím před ČLR, USA se také zavázaly k dodání zbraní, spolupráci na demokratizaci země a k dodržování lidských práv. Tím se staly USA důležitým spojencem v oblasti obchodních vztahů.¹⁴⁹

Z celé situace vyplývá, že Tchaj-wan a ČLR mezi sebou neustále soupeří ve vztahu k diplomatickým a ekonomickým vztahům s jinými státy.

9.2. Postoj států k Tchaj-wanu v otázce uznání

Klesající vývojový trend ukazuje stále menší podporu ze strany světových států. Začátek úbytku diplomatických vztahů spatřujeme od 70. let minulého století, kdy Čínské partnery přebrala ČLR. V 90. letech ztratila Saudskou Arábii, Indonésii a Singapur, Jižní Koreu a Jihoafrickou republiku. Po přelomu milénia měl Tchaj-wan

¹⁴⁶ *Politika jedné Číny*. Online. Sinopsis. 2020. Dostupné z: <https://sinopsis.cz/sinopis/politika-jedne-ciny/>. [cit. 2024-02-19].

¹⁴⁷ *Honduras po desítkách let ukončil diplomatické vztahy s Tchaj-wanem*. Obrátil se k Číně. Online. IRozhlas. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/honduras-tchaj-wan-cina-diplomacie_2303260637_ako. [cit. 2024-01-08].

¹⁴⁸ *Tchaj-wan přišel o spojence. Nauru obnovilo diplomatické vztahy s Čínou*. Online. Seznam Zprávy. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-tchaj-wan-prisel-o-spojence-nauru-obnovilo-diplomaticke-vztahy-s-cinou-244356>. [cit. 2024-02-07].

¹⁴⁹ ZAVADIL, Petr. *Nezávislost? Konec Tchaj-wanu*. Online. Lidovky. 2008. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/nezavislost-konec-tchaj-wanu.A081021_094702_In_zahranici_nev. [cit. 2024-02-07].

28 příznivců, a ačkoliv se někteří nově přiklonili na jeho stranu (Nigérie, Makedonie), vzápětí o spolupráci přišel.¹⁵⁰

V současnosti uznává Tchaj-wan pouze 12 států, které s ním udržují oficiální diplomatické vztahy. Jak již bylo řečeno v posledním roce přišel o dva spojence, kteří se přidali rovněž na stranu ČLR. Zbývá tedy 12 většinou malých států, které Tchaj-wan podporují. Jedná se o Guatemalu, Svazijsko, Haiti, Paraguay, Belize, Svatý Kryštof a Nevis, Svatou Lucii, Svatý Vincenc a Grenadiny a Svatý Tomáš a Princův ostrov. Z Evropských států ho uznává jen Vatikán.¹⁵¹

10. Samozvané donbaské republiky

Donbas neboli uhelná pánev, je největším regionem Ukrajiny ležící na východě Ukrajiny, který se dělí na Luhanskou a Doněckou oblast. Jedná se o oblast bohatou na průmyslové bohatství, zejména pak na uhelné doly a nerostné suroviny, sůl a ocelářství.¹⁵² Taková větší Ostrava na Ukrajině. Největším městem je Doněck, následuje ho Luhansk, přičemž v každém městě sídlí úřady, které spravují svou oblast. Téměř polovinou obyvatel jsou Rusové. Proč se tímto tématem zabírám je právě relativně nový vznik republik, které ale nejsou uznávané. Doněcká oblast byla k 1. únoru 2022 nejlidnatější oblastí Ukrajiny, byl tohle důvod separatistů oddělit se od zbytku Ukrajiny? Dne 12. 5. 2014 separatisté vyhlásili nezávislost Doněcké lidové republiky a Luhanské lidové republiky, uznány byly dekrety prezidenta Putina 21. 1. 2022,¹⁵³ které se staly předzvěstí války na Ukrajině, která započala 24. 2. 2022.

¹⁵⁰ *Zahraniční politika Čínské republiky na Tchaj-wanu: Možné scénáře budoucího vývoje situace v Taiwanské úžině.* Online. In: Masarykova Univerzita. 2018. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/jaro2018/MVZ172/um/prezentace/Taiwan.pdf>. [cit. 2024-02-08].

¹⁵¹ *Countries That Recognize Taiwan 2023.* Online. Wisevoter. Dostupné z: <https://wisevoter.com/country-rankings/countries-that-recognize-taiwan/>. [cit. 2024-03-05].

¹⁵² ZAVADILOVÁ, Tereza. *Donbas, uhelná pánev zašlé slávy.* Online. IRozhlas. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/donbas-rusko-ukrajina-valka-uhelna-panev-zasle-slavy_2205111936_jgr. [cit. 2024-03-05].

¹⁵³ BÍLKOVÁ, Veronika. *Konflikt na Ukrajině z pohledu mezinárodního práva, část I. uznání tzv. lidových republik a legalita použití síly.* Online. Ústav mezinárodních vztahů Praha. 2022.

10.1. Historie Donbasu

Donbas byl historicky známý jako „*divoké pole*“, což ho dělalo do druhé poloviny 17. století neobydlené, dokud zde nezaložili osady první stálí obyvatelé – donští kozáci. Historicky první zmínka o založení města se píše v roce 1676, kde se jedná o město Solanoye, v současnosti Soledar.

Koncem 18. století dobývá Donbas Rusko a začíná přistěhovalectví Rusů, Srbů a Řeků do tzv. Nového Ruska.¹⁵⁴ Donbas zaznamenává nárůst Rusů v polovině 19. století. Paradoxem je, že až tehdy se začaly využívat uhelné zdroje, které byly nalezeny již v roce 1721. Doněck, se tehdy do podvědomí začal dostávat až díky velšskému podnikateli Johnu Hughesovi, který zde založil ocelářství během roku 1869 a založil město Juzovka – dnešní Doněck (mimochodem někteří, zejména ruští obyvatelé Donbasu mu dodnes říkají Juzovka)¹⁵⁵. John Hughes byl, spolu s dalšími, pod vládou Proreformního cara Alexandra II. pozván do Ruska ve věci industrializace zapomenuté oblasti Donbasu. Car sjednal dotování oblasti různými podnikateli a obchodníky, a tak k roku 1913 „*drželi 90 procent kapitálu investovaného do průmyslu a těžby na východní Ukrajině Francouzi a Belgičani*“.¹⁵⁶

Co se týče donských kozáků, ti byli vyhlazeni v letech 1919 až 1921, kdy byl Donbas začleněn do Ukrajinské sovětské socialistické republiky. Následovaly těžké roky pro místní obyvatelstvo – Stalinova vláda seslala na obyvatele v roce 1932 holodomor (ukrajinsky hladomor), který podle závěrů OSN zabil téměř 5 milionů lidí. Ukrajina spolu s dalšími 15 zeměmi prohlásila v roce 2006 Sovětský hladomor za genocidu.¹⁵⁷

Dostupné z: <https://www.iir.cz/konflikt-na-ukrajine-z-pohledu-mezinarodniho-prava-cast-i-uznani-tzv-lidovych-republik-a-legalita-pouziti-sily>. [cit. 2024-02-12].

¹⁵⁴ *Donbas: Pohnutá historie oblasti, kterou trýznil Hitler i Stalin*. Online. E15. 2022. Dostupné z: <https://www.e15.cz/donbas-historie-mapa-ukrajina-rusko>. [cit. 2024-03-05].

¹⁵⁵ *Čím vás překvapí Doněck? Několikatunovým míčem a pyramidami*. Online. Radiožurnál. 2014. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/cim-vas-prekvapi-doneck- nekolikatunovym-micem-a-pyramidami-6279873>. [cit. 2024-03-05].

¹⁵⁶ *Donbas*.

¹⁵⁷ *Ibid.*

Průmysl nezastavili ani ruští bolševici po první světové válce. Narůst těžby černého uhlí byl podle statistik od roku 1914 do roku 1976 vyčíslen rozdílem 194 milionů tun, tzn. že v roce 1976 se těžilo devětkrát více tun než v roce 1914.¹⁵⁸

Zazvonil zvonec a pohádky je konec – bohužel jak rychle těžba rostla, tak rychleji vzápětí klesala.

Během druhé světové války oblast výrazně ovlivnil nacistický režim, který vnímal Donbas jako klíč v úspěšné invazi do Ruska plánem Barbarossa. V roce 1943 vtrhla na území Rudá armáda, která vytlačila nacisty a navrátila území zpět sovětům. V 50. letech začíná největší nárůst Ruských obyvatel, kteří téměř vytlačili ukrajinské jazykové vzdělání. Poslední sovětské sčítání obyvatel činilo v roce 1989 45 procent Rusů.

Po rozpadu Sovětského svazu v 90. letech Ukrajina vyhlásila nezávislost a průmysl upadl. Začíná první propad a začínající krize mezi Ukrajinou a Donbasem, v této souvislosti se považuje za první konflikt z roku 1993 ze strany Donbaských obyvatel, kteří vinili novou vládu z lhostejnosti a špatného hospodaření. Právě tato situace se stala počínajícím bodem konfliktu, který pokračuje do současnosti.¹⁵⁹

10.2. Donbas a Ukrajina – novodobý konflikt

V roce 1994 se konalo referendum o Luhanské a Doněcké oblasti, které řešilo otázky ruského obyvatelstva, včetně preferovaného jazyka, jednalo se i o federalizaci země, včetně vazeb na bývalý sovětský svaz. Ačkoliv hlasovalo 90 procent voličů pro, Ukrajina přesto zůstala jednotným státem, národním jazykem byla zvolena ukrajinština a Donbas zůstal bez samostatnosti.¹⁶⁰

Ačkoliv průmysl již nebyl tolik produktivní jako v minulosti, pro Ukrajinu zaujímal stále důležitý bod v obstarávání energie, zásobování vodou, průmyslovou produkci a těžbu uhlí pro celou Ukrajinu.

¹⁵⁸ TRAMBA, David. *Vzestup a pád Donbasu. Bývalý pilíř sovětského průmyslu směřuje k bezvýznamnosti*. Online. Ekonomický deník. 2022. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/vzestup-a-pad-donbasu-byvaly-pilir-sovetskeho-prumyslu-smeruje-k-bezvyznamnosti/>. [cit. 2024-02-09].

¹⁵⁹ *Donbas*.

¹⁶⁰ *Ibid.*

„To platilo do roku 2014. Po anexi nedalekého Krymu Ruskem se o oblast začali prát ruští separatisté s Ukrajinci. Během bojů se poškodila řada zařízení a do jejich obnovy se přestalo investovat, výroba i obchod byly zásadně zasaženy.“¹⁶¹

Značné napětí mezi obyvateli Donbasu a zbytku Ukrajiny se táhne od 90. let, koncem roku 2013 po tzv. Euromajdanu ale vygraduje. Euromajdan, neboli protirežimní revoluce důstojnosti, začala v návaznosti na nepodepsání asociační dohody s EU proruským prezidentem Viktorem Janukovyčem. Protest proti tomuto kroku se vzápětí stal, jak již bylo řečeno, revolucí. Je nutno podotknout, že nepodepsání nebylo jediným impulsem k tomu, aby lidé vyšli do ulic. O desinformacích, manipulování s volbami a značné korupci se na Ukrajině šušovalo již dlouho předtím, ovšem tento zmíněný krok vedl k Euromajdanu.

Protest trval bezmála 3 měsíce, během kterých se ho zúčastnilo na půl milionu lidí, zakončen byl brutálním napadením protestujících ozbrojenými složkami. Právě to vedlo k revoluci a zvedajícímu se odporu a odvahy ze strany obyvatel, mezi nimiž byli i opoziční politici, včetně budoucího prezidenta Porošenka.¹⁶²

Co ale většina Ukrajinců vnímala jako naději na lepší zítřky, ta menší část, zejména obyvatel Donbasu, vnímala jako vypuknutí války. Donbas začali naplno kontrolovat proruští separatisté, kteří se začali vyzbrojovat a stavět domobrany. Na území se dodnes šíří nemálo desinformací a zcela schází důvěryhodné zpravodajství. Dalo by se říct, že situace je tam obdobná jako v Rusku, a tak se začaly šířit desinformace a tamní lidé nazývali prozápadní politiku fašistickou.¹⁶³

Ku příkladu bych ráda v návaznosti na desinformační válku zmínila prezidentské volby z roku 2004 – proruský Viktor Janukovyč versus proevropský Viktor Juščenko.

¹⁶¹ *Donbas, uhelná pánev zašlé slávy.*

¹⁶² *Noc, kdy Majdan dostal předponu „euro“. Před deseti lety začal zápas Ukrajiny o únik z ruského sevření.* Online. ČT24. 2023. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/noc-kdy-majdan-dostal-predponu-euro-pred-deseti-lety-zacal-zapas-ukrajiny-o-unik-z-ruskeho-sevreni-343258>. [cit. 2024-02-12].

¹⁶³ VÉRTEŠI, Martin. *Ukrajinský novinář: Lidé na Donbasu se chtěli mít lépe, dnes už o ničem nerozhodují.* Online. Masarykova Univerzita. 2018. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11204-ukrajinsky-novinar-lide-na-donbasu-se-chteli-mit-lepe-dnes-uz-o-nicem-nerozhoduji>. [cit. 2024-02-12].

Východní část Ukrajiny denně viděla reklamy či reportáže, v kterých Juščenko nazývá východní obyvatele lidmi druhé kategorie. A tamní obyvatelé tomu věřili. Ačkoliv se Juščenko prezidentem stal, druhé kolo voleb 2010 se muselo opakovat, z důvodu manipulací s výsledky, a tak se přesto prezidentem stal proruský Janukovyč. Ten následně začal podepisovat smlouvy s Ruskem, které byly pro Ukrajinu značně nevýhodné, např. nesmyslně vysoké půjčky od Ruska ke zvýšení státního dluhu. Ve zkratce se snažil učinit Ukrajinu závislou na Rusku.

Zpět k situaci po majdanu na Donbasu. Situace se vymkla kontrole a pořádek a bezpečnost tam neudržovala ani policie, ani armáda. Rusko začalo vyzbrojovat separatisty a tím si pojistili svou pozici na území Donbasu, tamní lidé mají zájem na připojení k Ruské federaci.¹⁶⁴

Následuje vyhlášení nezávislosti Doněcké lidové republiky a Luhanské lidové republiky.¹⁶⁵ Ve válce od jejího počátku zemřelo 15 000 lidí, následovalo příměří v září 2014 na základě minské dohody, následované dalším příměřím v únoru 2015, které mělo zaručit klid zbraní, což se ovšem nestalo. Boje se tedy táhly až do února 2022, kde se válka mezi separatisty z Donbasu a Ukrajinou změnila ve válku mezi Ruskem a Ukrajinou, kdy na Ukrajinu vtrhly Ruská vojska invazí.¹⁶⁶

10.3. Uznání z hlediska mezinárodního práva

Jak již bylo zmíněno, hlavním uznávajícím aktérem je v této souvislosti Rusko, které uznává DLR a LLR, spolu s Ruskem jsou dalšími uznávajícími opět Ruské državy jako je Jižní Osetie, Abcházie a Gruzie, a ruský spojenec Syrská

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ *Separatisté z Doněcké a Luhanské oblasti vyhlásili nezávislost*. Online. ČT24. 2014. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/separatiste-z-donecke-a-luhanske-oblasti-vyhlasili-nezavislost-330852>. [cit. 2024-02-12].

¹⁶⁶ TRAN, Viet. *Doněcká a Luhanská lidová republika: Kdo vládne povstalcům a které země je uznávají?* Online. CNN Prima News. 2022. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/donecka-a-luhanska-lidova-republika-kdo-vladne-povstalcum-a-ktere-zeme-je-uznavaji-81355>. [cit. 2024-02-12].

republika.¹⁶⁷ Následně se k uznání přidává i Korejská lidově demokratická republika.¹⁶⁸

Mimořádným zasedáním, ze dne 3.3. 2022, vyjádřilo Valné shromáždění OSN v rezoluci k Ukrajině lítost nad uznáním těchto samozvaných republik a prohlásilo, že: „*Stávající usnesení hlasitě a jasně zdůrazňuje, že stojí proti hrubému porušování nezávislosti, suverenity a územní celistvosti ostatních členských států.*“

OSN tlačilo na Ruskou federaci, aby stáhla své rozhodnutí k uznání samozvaných republik a „*opatření bylo přijato poměrem hlasů 141 pro ku 5 proti (Bělorusko, Korejská lidově demokratická republika, Eritrea, Ruská federace a Sýrie) a 35 členů se zdrželo hlasování – jasně potvrzení odhodlání 193členné světové organizace vůči suverenitě Ukrajiny, nezávislost, jednota a územní celistvost.*“¹⁶⁹

Akt uznání je provázen vůlí uznávajícího státu uznat novou entitu, zpravidla pro budoucí diplomatické vztahy, avšak nesmí být v rozporu s mezinárodními právy, což v tomto případě je zjevné. Jedná se o 3 základní podmínky. O problematice v teoretické části jsem se zmiňovala o Montevidejských kritériích, které by měla nová entita splňovat. Dále v případě, že má nová entita vůli oddělit se secesí od suverénního státu, musí s odtržením onen stát souhlasit. V poslední řadě, k tomu, aby bylo odtržení legitimní, nesmí proběhnout za vojenského nátlaku či zásahu třetího státu, a už vůbec ne v případě porušování lidských práv, jak tomu v případě Ruska bylo. V takovém případě se podle mezinárodního práva jednalo o tzv. předčasné uznání, které ani jednu z předchozích 3 podmínek nesplňovalo.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ DEMIRDJIAN, Nazo. *North Korea recognizes Donetsk and Luhansk regions as independent*. Online. Jurist. 2022. Dostupné z: <https://www.jurist.org/news/2022/07/north-korea-recognizes-donetsk-and-luhansk-regions-as-independent/>. [cit. 2024-02-12].

¹⁶⁹ *General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine, Withdraw All Troops*. Online. United Nations. 2022. Dostupné z: <https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm>. [cit. 2024-02-05].

¹⁷⁰ BÍLKOVÁ, Veronika. *Konflikt na Ukrajině z pohledu mezinárodního práva, část I. uznání tzv. lidových republik a legalita použití síly*.

Závěr

V závěru této práce je patrné, že proces uznání státu a vlády v mezinárodních vztazích je komplexní a dynamický. Teoretická část nám poskytla důležité nástroje a kritéria pro porozumění tomu, jaké faktory ovlivňují mezinárodní uznání států a vlád. Montevidejské kritérium a rozlišení mezi formami uznání nám umožňují lépe porozumět tomu, jaké jsou různé úrovně uznání a jak mohou mít různé důsledky pro mezinárodní společenství.

Praktická část nám ukázala, že mnoho států a území se potýká s výzvami spojenými s mezinárodním uznáním. Příklady jako Somaliland, Tchaj-wan, Donbas a Izrael s Palestinou ilustrují rozmanitost situací, ve kterých se státy nacházejí, a různé přístupy, které se uplatňují při jejich uznávání či neuznávání.

Otázky, které jsme položili v úvodu, nám nyní umožňují reflektovat nad širšími implikacemi tématu. První otázka v úvodu souvisela s prvními státy světa ve znění: *„Můžeme si klást otázku, zdali mají v současnosti tyto státy nějaká privilegia? Jsou tahači nitek dnešní mezinárodní politiky?“* Je zjevné, že mezinárodní aktéři, jako je Čína, mají vliv na to, jaké země budou uznány a jaké ne, což může mít dalekosáhlé důsledky pro mezinárodní systém. V případě Čínské lidové republiky a Tchaj-wanu je zřejmé, že se ČLR snaží nárokovat Tchaj-wan i na úkor mezinárodní izolace Tchaj-wanu. *Co se týče Číny, zejména Čínské lidové republiky, kam až musejí směřovat její aktivity, které jdou na úkor Čínské republiky, i když většina států, které s ní udržují diplomatické vztahy jsou demokratického rázu? V takovém případě má velmoc přednost? Pokud jde o demokratické státy, které udržují diplomatické vztahy s ČLR, je důležité si uvědomit, že rozhodnutí o uznání jednoho režimu před druhým může být ovlivněno různými faktory, včetně hospodářských zájmů, geopolitických strategií a mezinárodního tlaku. Mě osobně zajímalo, proč jednoduše Tchaj-wan nepřenechat Čínské lidové republice, když se o něj vedou takové spory a zdá se, že Tchaj-wan nemá velký zájem o mezinárodní uznání, jelikož by to ohrozilo jeho bezpečnost. Tchaj-wan je bránou do Tichomoří, kterou v současnosti ovládá USA a v případě, že by se Tchaj-wanu zmocnila ČLR, okolní státy včetně Japonska, Jižní Korey ale i Austrálie by se začaly připravovat na ozbrojený střet. Tchaj-wan*

je pomyslným králem nejen letecké dopravy, ale i lodní, přičemž Tchajwanskou úžinou propluje 88 % největších dopravních lodí světa, což vysvětluje mnohé.

Jaké mechanismy přispívají k vzniku suverénních států a jejich legitimizaci v rámci mezinárodního práva a praxe, a jaký vliv mají na tuto legitimitu uznání vlády? Státy v minulosti vznikaly několika způsoby a to buď rozdělením či secesí, spojením, nebo prvotní okupací, které jsou zcela legitimní. Problém nastává v případě, že se jedná o vojenskou okupaci, která je zcela nezákonná a v současnosti se stále vyskytuje.

V úvodu jsem položila otázku, která se zaměřovala na splnění Montevidejských kritérií jako záruky uznání v mezinárodních společenstvích. Je zjevné, že procesy vzniku a uznání států mohou být komplikované a často nejsou v souladu s mezinárodním právem. Zároveň není splnění Montevidejských kritérií zárukou mezinárodního uznání, ačkoli může hrát důležitou roli v procesu uznání. V případě Somalilandu je zjevné, že v nesplnění kritérií problém uznání netkví. V práci jsem se odrážela od Montevidejských kritérií v případě Izraele, zde jsme si poukázali na problematický bod a tím jsou hranice jeho území. Ačkoliv jsou diskutabilní, Izrael je uznáván několika desítkami států. Vyjma Palestiny, která sama o sobě je tak roztržitá, že se jí naděje na mezinárodní statut uznaného státu vytrácí a to i bez aktuálního konfliktu mezi Izraelem a Palestinou. Je zřejmé, že státy bez mezinárodního uznání mohou být vystaveny různým výzvám a omezením, pokud jde o jejich účast v mezinárodní politice a obchodu. Co se týče republiky Somaliland, tak ačkoliv není oficiálně uznána, navazuje obchodní a ekonomické vztahy se státy jiným způsobem, což z ní dělá aktivního spojence, který nezaostává, ale snaží se prosadit.

Pokud mluvíme o Donbasu a jeho agresivním prosazení se za podpory Ruska, v úvodu jsem se ptala na otázku: *Změní se jejich postavení v mezinárodním systému, pokud se k zemím, které je uznaly, připojí i další země? Je možné vůbec uznat separatistické entity, které si suverenitu získaly především bojem a krveprolitím?* Současný konflikt mezi Ukrajinou a Ruskem je ukázkou toho, že některé světové velmoci mohou podporovat separatisty v Donbasu, ačkoliv si svou nezávislost vybojovaly na úkor lidských a majetkových ztrát. Dalším příkladem

separatistické entity může být i Kosovo, které vyhlásilo svou nezávislost a stále se snaží o samostatné uznání, ačkoliv je stále součástí Srbska. Ovšem, jakým směrem se budou jmenované situace vyvíjet, můžeme jen spekulovat.

Celkově je závěr této práce potvrzením toho, že proces uznání státu a vlády je důležitým a komplexním tématem, které má zásadní vliv na mezinárodní politiku a stabilitu světa.

Seznam použité literatury

MONOGRAFIE:

- 1) BROWNLIE, Ian. *Principles of Public in International Law*. 7. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-921770-0.
- 2) BUREŠ, Pavel; FAIX, Martina a SVAČEK Ondřej. *Vznik a uznání státu – Aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-83-0.
- 3) CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*, 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 978-0199228423.
- 4) ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina*. Brno: Barrister & Principal, 2013. ISBN 978-80-87474-90-7.
- 5) ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-721-7.
- 6) GRANT, P. John a BARKER J. Craig. *Encyclopaedic Dictionary of International Law*. 3. upr. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 9780195389777.
- 7) MALANCZUK, Peter. *Akehurst s the modern introduction to International Law*. 7. upr. vyd. New York: Routledge: Taylor & Francis Group, 2002. ISBN 0-415-16553-9.
- 8) MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část*. Online. 3. upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-7239-109-7. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:eb8e71c0-e80d-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-03-04].
- 9) MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné, obecná část, a poměr k jiným právním systémům*. 6. upr. a doplň. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-807239-318-3.
- 10) PAVKOVIĆ, Aleksandar a Peter RADAN. *On the Way to Statehood*. New York: Routledge, 2016. ISBN 9781138260016.
- 11) PETERSON, M. *Recognition of Governments: Legal Doctrine and State Practice, 1815-1995*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 1997. ISBN 0292741316.

- 12) POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné: vysokoškolská učebnice*. Online. Praha: Orbis, 1973. ISBN 978-807239-318-3. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:912ad1c0-fcb9-11e5-a82e-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-04].
- 13) POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. Online. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-188-1. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:051a8ba0-be25-11e3-85ae-001018b5eb5c>. [cit. 2024-03-04].
- 14) POTOČNÝ, Miroslav a ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. Online. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-801-0. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e8558be0-8788-11e4-a354-005056825209>. [cit. 2024-03-04].
- 15) POTOČNÝ, Miroslav, Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část*. 6. upr. vyd. Praha: Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-398-1.
- 16) RAIČ, David. *Statehood and the law of self-determination*. The Hague; New York: Kluwer Law International, 2002. ISBN 90-411-1890-X(HB)
- 17) SHAW, Malcolm N. *International law*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 53183 7.
- 18) SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. *Mezinárodní právo veřejné*. Online. Praha: Codex Bohemia, 1999. ISBN 80-85963-82-5. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a7bcb80e-45ae-41d3-9a6f-b69fbbb15a28>. [cit. 2024-03-04].
- 19) SØRENSEN, Georg. *Stát a mezinárodní vztahy*. Praha: Portál, 2005. ISBN: 80-7178- 910-0.
- 20) TALMON, Stefan. *Recognition of Governments in International Law: With Particular Reference to Governments in Exile*. Online. Oxford University PressOxford, 2001. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199248391.003.0002>. [cit. 2024-03-05].

ČASOPISECKÉ ČLÁNKY

- 1) BORCHARD, Edwin. *Recognition and Non-Recognition*. Online. American Journal of International Law. 1942, roč. 36, č. 1, s. 110. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2192200>. [cit. 2024-03-04].

- 2) BROWN, Philip Marshall. *The Recognition of New States and New Governments*. Online. *American Journal of International Law*. 1936, roč. 30, č. 4, s. 689-694. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2191131>. [cit. 2024-03-04].
- 3) CRAWFORD, Emily. Insurgency. In RÜDIGER, Wolfrum. *The Max Planck Encyclopedia of International Public Law. Volume IV*. New York: Oxford University Press, 2012, s 225.
- 4) FARLEY, Benjamin R. Calling a State a State: Somaliland and International Recognition. Online. *Emory International Law Review*. 2010, roč. 24, č. 2, s. 777-820. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=901114082024075019123004106002103121030041056053016028064071126025068085126088031120037055028024056025125020078116082070099088008041091078061098003123091118115073124026007011127096008096101119097020065017015089100121126113124090072088031097090075072088&EXT=pdf&INDEX=TRUE>. [cit. 2024-02-26].
- 5) JESSUP, Philip C. The Estrada Doctrine. Online. *American Journal of International Law*. 1931, roč. 25, č. 4, s. 719-723. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2189922>. [cit. 2024-03-05].
- 6) KELSEN, Hans. Recognition in International Law. Online. *American Journal of International Law*. 1941, roč. 35, č. 4, s. 605-617. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2192561>. [cit. 2024-03-05].
- 7) KER-LINDSAY, James. Engagement without recognition: The limits of diplomatic interaction with contested states. Online. *American Journal of International Law*. 2015, roč. 91, č. 2, s. 4-6. Dostupné z: https://eprints.lse.ac.uk/60177/1/Ker-Lindsay_Engagement%20without%20recognition.pdf. [cit. 2024-03-05].
- 8) LAUTERPACHT, Elihu a GREENWOOD, J. Christopher. *International Law Reports*. Vol. 92. Cambridge: Grotius Publications Limited, 1993. ISBN 1 85701 0175.
- 9) PETERSON, M. J. Political Use of Recognition: The Influence of the International System. Online. *World Politics*. 1982, roč. 34, č. 3, s. 324-352. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2010322>. [cit. 2024-03-05].
- 10) STANSIFER, Charles L. Application of the Tobar Doctrine to Central America. Online. 1967, roč. 23, č. 3, s. 251-272. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/980469>. [cit. 2024-03-05].
- 11) ZIMNER, Leore. President Truman's Support of Israel in 1948. Online. *The Mirror - Undergraduate History Journal*. 2010, roč. 30, č. 1, s. 205-229. Dostupné z:

<https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/westernmirror/article/view/15922/12352>.
[cit. 2024-03-05].

ZÁKONNÁ ÚPRAVA A IAŘ (interní akty řízení)

- 1) BROWN, M. Philip Marshall. *La reconnaissance des nouveaux Etats et des nouveaux gouvernements*: Justitia et Pace. Online. In: Institute de Droit International. 1936. Dostupné z: https://www.idi-il.org/app/uploads/2017/06/1936_bruux_01_fr.pdf. [cit. 2024-03-05].
- 2) Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. Srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), č. 168/1991 Sb., čl. 1 odst. 4
- 3) *Montevideo Convention on the Rights and Duties of States*. Online. In: University of Oslo. 1933. Dostupné z: <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.html>. [cit. 2024-03-05].

WEBOVÉ STRÁNKY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- 1) *About SDF*. Online. Dostupné z: <https://www.somalilanddevelopmentfund.org/about-the-sdf>. [cit. 2024-03-05].
- 2) BAKEŠOVÁ, Ivana. *Stručná historie hnutí za nezávislý Tchaj-wan*. Online. Asiaskop. 2020. Dostupné z: <https://www.asiaskop.cz/analyzy-komentare/strucna-historie-hnuti-za-nezavisly-tchaj-wan>. [cit. 2024-02-05].
- 3) BÍLKOVÁ, Veronika. *Konflikt na Ukrajině z pohledu mezinárodního práva, část I. uznání tzv. lidových republik a legalita použití síly*. Online. Ústav mezinárodních vztahů Praha. 2022. Dostupné z: <https://www.iir.cz/konflikt-na-ukrajine-z-pohledu-mezinarodniho-prava-cast-i-uznani-tzv-lidovych-republik-a-legalita-pouziti-sily>. [cit. 2024-02-12].
- 4) *Countries That Recognize Taiwan 2023*. Online. Wisevoter. Dostupné z: <https://wisevoter.com/country-rankings/countries-that-recognize-taiwan/>. [cit. 2024-03-05].
- 5) *Československý národní výbor a prozatímní stání zřízení ČSR v emigraci*. Online. Vláda ČR. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/za-premierem-a-vladou/ceskoslovensky-narodni-vybor-a-prozatimni-stani-zrizeni-csr-v-emigraci-17369/>. [cit. 2024-03-05].

- 6) *Čím vás překvapí Doněck? Několikatunovým míčem a pyramidami.* Online. Radiožurnál. 2014. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/cim-vas-prekvapi-doneck-nekolikatunovym-micem-a-pyramidami-6279873>. [cit. 2024-03-05].
- 7) *Čína.* Online. Novinky. 2024. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/cina-3583>. [cit. 2024-03-05].
- 8) DEMIRDJIAN, Nazo. *North Korea recognizes Donetsk and Luhansk regions as independent.* Online. Jurist. 2022. Dostupné z: <https://www.jurist.org/news/2022/07/north-korea-recognizes-donetsk-and-luhansk-regions-as-independent/>. [cit. 2024-02-12].
- 9) *Demografické složení populace v Palestině pod britským mandátem.* Online. MidEastWeb. c2002-2007. Dostupné z: <http://www.mideastweb.org/palpop.htm>. [cit. 2024-03-05].
- 10) *Donbas: Pohnutá historie oblasti, kterou trýznil Hitler i Stalin.* Online. E15. 2022. Dostupné z: <https://www.e15.cz/donbas-historie-mapa-ukrajina-rusko>. [cit. 2024-03-05].
- 11) FABRICIUS, Peter. *Taiwan has lost all its friends in Africa – except eSwatini.* Online. Institute for Security Studies. 2018. Dostupné z: <https://issafrica.org/iss-today/taiwan-has-lost-all-its-friends-in-africa-except-eswatini>. [cit. 2024-01-21].
- 12) FINGERLAND, Jan. *Den početí Izraele a Palestiny.* Online. Český rozhlas Plus. 2017. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jan-fingerland-den-poceti-izraele-a-palestiny-7670926>. [cit. 2024-02-05].
- 13) *General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine, Withdraw All Troops.* Online. United Nations. 2022. Dostupné z: <https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm>. [cit. 2024-02-05].
- 14) GIRIDHAR, Kavitha. *Legal Status of Palestine.* Online. In: . Dostupné z: <https://www.drake.edu/media/departmentsoffices/dussj/2006-2003documents/PalestineGiridhar.pdf>. [cit. 2024-02-15].
- 15) *Historie Republiky San Marino.* Online. Velvyslanectví ČR při Svatém Stolci. 2008. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/vatican/cz/o_velvyslanectvi/o_san_marinu/index_1.html. [cit. 2024-01-05].
- 16) *Historie státu Izrael.* Online. Cemach. Dostupné z: <http://www.cemach.cz/ii-historie-statu-izrael>. [cit. 2024-01-31].

- 17) *Home*. Online. OSN Česká republika. Dostupné z: <https://osn.cz>. [cit. 2024-01-05].
- 18) *Honduras po desítkách let ukončil diplomatické vztahy s Tchaj-wanem. Obrátil se k Číně*. Online. IRozhlas. 2023. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/honduras-tchaj-wan-cina-diplomacie_2303260637_ako. [cit. 2024-01-08].
- 19) *Charta-OSN-2019.pdf*. Online. In: OSN Česká republika. 2020. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>. [cit. 2024-01-25].
- 20) *Chudobné Kosovo deset let po vyhlášení samostatnosti budí vášně. Srbsko se ho nevzdává*. Online. ČT24. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/chudobne-kosovo-deset-let-po-vyhlaseni-samostatnosti-budi-vasne-srbsko-se-ho-nevzdava-84236>. [cit. 2024-03-05].
- 21) *Israel's borders explained in maps*. Online. BBC News. 2023. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54116567>. [cit. 2024-03-05].
- 22) *Izrael- Země světa*. Online. Země Světa. 2008. Dostupné z: <https://zemesveta.cz/produkt/izrael/>. [cit. 2023-12-18].
- 23) JARŮŠEK, Ondřej. *Postavil si vlastní „ostrov“ a prohlásil se prezidentem. Po roce mu ho ale italská vláda vyhodila do povětří*. Online. Refresher. 2016. Dostupné z: <https://refresher.cz/37740-Postavil-si-vlastni-ostrov-a-prohlasil-se-prezidentem-Po-roce-mu-ho-ale-italska-vlada-vyhodila-do-povetri>. [cit. 2023-12-05].
- 24) KANN, Veasna. *What is meant by state recognition in international law: NURULLAH YAMALI JUDGE GENERAL DIRECTORATE OF INTERNATIONAL LAWS AND FOREIGN AFFAIRS MINISTRY OF JUSTICE TURKEY*. Online. In: Academia. Dostupné z: https://www.academia.edu/6813972/What_is_meant_by_state_recognition_in_international_law_NURULLAH_YAMALI_JUDGE_GENERAL_DIRECTORATE_OF_INTERNATIONAL_LAWS_AND_FOREIGN_AFFAIRS_MINISTRY_OF_JUSTICE_TURKEY. [cit. 2024-02-29].
- 25) KEJLOVÁ, Tamara. *Etiopie chce jako první stát světa uznat Somaliland výměnou za přístup k moři. Somálsko zuří a vyzývá k zásahu*. Online. ČT24. 2024. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/etiopie-chce-jako-prvni-stat-sveta-uznat-somaliland-za-pristup-k-mori-somalsko-zuri-a-vyzyva-k-344594>. [cit. 2024-03-05].
- 26) *Konflikty v současném světě*. Online. In: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z:

- https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POSS/POSS_02_03_Asie_da_lsi_konflikty.pdf. [cit. 2024-02-01].
- 27) LUEBERING, J. E. *Commonwealth association of sovereign states*. Online. *Britannica*, 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Commonwealth-association-of-states>. [cit. 2024-03-05].
 - 28) M. SCHWARTZ, Stephen. *The African Union Should Resolve Somaliland's Status*. Online. Foreign Policy Research Institute. 2021. Dostupné z: <https://www.fpri.org/article/2021/11/the-african-union-should-resolve-somalilands-status/>. [cit. 2024-02-05].
 - 29) MACHÁČEK, Štěpán. *Vrátí se někdy miliony Palestinců do Izraele, jak chce hnutí Hamás? Podle odborníků je to utopie*. Online. Český rozhlas Plus. 2018. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/vrati-se-nekdy-miliony-palestincu-do-izraele-jak-chce-hnuti-hamas-podle-7295993>. [cit. 2024-02-01].
 - 30) NATAŠA, Dudinská. *Šedesát let pochyb státu Izrael*. Online. IDnes. 2008. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/archiv/sedesat-let-pochyb-statu-izrael.A080506_191836_kavarna_bos. [cit. 2024-01-21].
 - 31) NĚMEC, Václav a HALADOVÁ, Anna. *Izrael*. Online. Dějepis. c1997-2024. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/izrael/>. [cit. 2024-03-05].
 - 32) *Noc, kdy Majdan dostal předponu „euro“*. *Před deseti lety začal zápas Ukrajiny o únik z ruského sevření*. Online. ČT24. 2023. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/noc-kdy-majdan-dostal-predponu-euro-pred-deseti-lety-zacal-zapas-ukrajiny-o-unik-z-ruskeho-sevreni-343258>. [cit. 2024-02-12].
 - 33) PIKNEROVÁ, Linda. *Somaliland: Na cestě k uznání 55. státu Afriky?* Online. Deník Referendum. 2024. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/36003-somaliland-na-cestech-k-uznani-55-statu-afriky>. [cit. 2024-02-19].
 - 34) *Politická geografie*. Online. In: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POG/POG_P_05.pdf. [cit. 2024-03-05].
 - 35) *Politika jedné Číny*. Online. Sinopsis. 2020. Dostupné z: <https://sinopsis.cz/sinopis/politika-jedne-ciny/>. [cit. 2024-02-19].
 - 36) *Právní předpisy - mezinárodní smlouvy*. Online. Státní hranice a pohraniční turistika. Dostupné z: <https://www.zdeneksmida.cz/sprava-statnich-hranic/pravni-predpisy.html>. [cit. 2024-02-15].

- 37) *Pss- Právo národa na sebeurčení*. Online. In: Asociace pro mezinárodní otázky. C2010. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Pr%C3%A1vo-n%C3%A1roda-na-sebeur%C4%8Den%C3%AD-GA.pdf>. [cit. 2024-02-15].
- 38) RABBANI, Mouin. *The International Consensus on Jerusalem*. Online. Institute for Palestine Studies. 2019. Dostupné z: <https://www.palestine-studies.org/en/node/1650653>. [cit. 2024-01-29].
- 39) ROTH, Clare. *Is Palestine considered a state?* Online. DW. 2023. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/is-palestine-considered-a-state/a-67310981>. [cit. 2024-03-05].
- 40) *Rozdělená Palestina: Fatah a Hamás*. Online. ČT24. 2009. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/rozdelena-palestina-fatah-a-hamas-174259>. [cit. 2024-03-05].
- 41) *Self-determination - political philosophy*. Online. Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/self-determination>. [cit. 2023-12-18].
- 42) *Separatisté z Doněcké a Luhanské oblasti vyhlásili nezávislost*. Online. ČT24. 2014. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/separatiste-z-donecke-a-luhanske-oblasti-vyhlasili-nezavislost-330852>. [cit. 2024-02-12].
- 43) SCHEU, Harald Christian. *Dilema Mezinárodního soudního dvora ve věci kosovské nezávislosti*. Online. Mezinárodní politika. 2012. Dostupné z: <https://www.iir.cz/dilema-mezinarodniho-soudniho-dvora-ve-veci-kosovske-nezavislosti>. [cit. 2024-03-05].
- 44) *Somaliland closer to recognition by Ethiopia*. Online. Afrol News. Dostupné z: <http://www.afrol.com/articles/25633>. [cit. 2024-03-05].
- 45) *Souhrnná teritoriální informace: Palestina*. Online. In: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2023. Dostupné z: <https://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2023/06/02/palestina-souhrnna-teritorialni-informace-2023-150000608.pdf>. [cit. 2024-03-05].
- 46) SOVADINA, Jiří. *Briand-Kelloggův pakt (27.8.1928)*. Online. Moderní dějiny. 2009. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/briand-kelloguv-pakt-27-8-1928/>. [cit. 2024-02-12].
- 47) ŠTĚPÁNEK, Vít. *Tchaj-wan je už 50 let bez místa v OSN. Jeho místo dostala Čína*. Online. Lidovky. 2021. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/tchaj-wan-je-uz-50-let-bez-mista-v-osn-jeho-misto-dostala-cina.A211025_174924_in_zahranici_rkj. [cit. 2024-02-05].

- 48) ŠTĚPKOVÁ, Tereza. *Sefardští Židé*. Online. Holocaust. 2018. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/slovnicek-pojmu-z-judaismu/sefardsti-zide/>. [cit. 2023-12-18].
- 49) *Stimson Doctrine*, 1932. Online. U.S. Department of State. 2009. Dostupné z: <https://2001-2009.state.gov/r/pa/ho/time/id/16326.htm>. [cit. 2024-03-05].
- 50) *Tchaj-wan přišel o spojence. Nauru obnovilo diplomatické vztahy s Čínou*. Online. Seznam Zprávy. 2024. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-tchaj-wan-prisel-o-spojence-nauru-obnovilo-diplomaticke-vztahy-s-cinou-244356>. [cit. 2024-02-07].
- 51) *Tchaj-wan*. Online. In: Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/5137086/MZV_Tchajwan_onepagre_A4.pdf. [cit. 2024-02-07].
- 52) TRAMBA, David. *Vzestup a pád Donbasu. Bývalý pilíř sovětského průmyslu směřuje k bezvýznamnosti*. Online. Ekonomický deník. 2022. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/vzestup-a-pad-donbasu-byvaly-pilir-sovetskeho-prumyslu-smeruje-k-bezvyznamnosti/>. [cit. 2024-02-09].
- 53) TRAN, Viet. *Doněcká a Luhanská lidová republika: Kdo vládne povstalcům a které země je uznávají?* Online. CNN Prima News. 2022. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/donecka-a-luhanska-lidova-republika-kdo-vladne-povstalcum-a-ktere-zeme-je-uznavaji-81355>. [cit. 2024-02-12].
- 54) TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. *O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu*. Online. Ústav mezinárodních vztahů Praha. 2012. Dostupné z: <https://www.iir.cz/o-statnosti-a-uznani-statu-v-mezinarodnim-pravu>. [cit. 2024-01-29].
- 55) TŘESLÍNOVÁ, Silvie. *Česko hlasovalo proti uznání Palestiny za nečlenský stát OSN*. Online. IROzhlás. 2012. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/cesko-hlasovalo-proti-uznani-palestiny-za-neclensky-stat-osn-_201211300856_mkopp. [cit. 2024-03-05].
- 56) TÝČ, Vladimír. *K některým otázkám uznání nových států*. Online. In: Masarykova Univerzita. 2020. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/law/jaro2020/MP803Z/um/Tyc-Nimnice-UZNANI-statu-1.docx>. [cit. 2024-03-05].
- 57) VÉRTEŠI, Martin. *Ukrajinský novinář: Lidé na Donbasu se chtěli mít lépe, dnes už o ničem nerozhodují*. Online. Masarykova Univerzita. 2018. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11204-ukrajinsky-novinar-lide-na-donbasu-se-chteli-mit-lepe-dnes-uz-o-nicem-nerozhoduji>. [cit. 2024-02-12].

- 58) VZNIK NEJSTARŠÍCH STÁTŮ, JEJICH VÝZNAM PRO ROZVOJ LIDSKÉ SPOLEČNOSTI. Online. Dějiny umění. 2013. Dostupné z: <https://dejiny-umeni.studentske.cz/2013/05/vznik-nejstarsich-statu-jejich-vyznam.html>. [cit. 2024-02-28].
- 59) WAGNER, Markus. Non-State Actors. In RÜDIGER, Wolfrum. *The Max Planck Encyclopedia of International Public Law. Volume VII*. New York: Oxford University Press, 2012, s.1-9. Dostupné z: <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=888113013007024119115113000097023094032059000085054054113127084097111095097125117075026050063104107058097100095066008021030119058039008069063022029101127094001079055079001105001065003088122120091002112089115023074088070002097125006104094025117100007&EXT=pdf&INDEX=TRUE> [cit. 2024-02-28].
- 60) *Western Sahara*. Online. International Court of Justice. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/case/61>. [cit. 2024-02-28].
- 61) WOLFRUM, Rüdiger a PHILIPP, Christiane E. *The Status of the Taliban: Their Obligations and Rights under International Law*. Online. In: Max-Planck-Institute. 2002. Dostupné z: https://www.mpil.de/files/pdf1/mpunyb_wolfrum_philipp_6.pdf. [cit. 2024-03-05].
- 62) *Zahraniční politika Čínské republiky na Tchaj-wanu: Možné scénáře budoucího vývoje situace v Taiwanské úžině*. Online. In: Masarykova Univerzita. 2018. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/jaro2018/MVZ172/um/prezentace/Taiwan.pdf>. [cit. 2024-02-08].
- 63) *Základní zásady mezinárodního práva*. Online. In: Masarykova Univerzita. 2012. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/jaro2012/MP803Z/um/ZAKLADNI_ZASADY_MEZINARODNIHO__PRAVA.pdf. [cit. 2024-03-05].
- 64) ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR. *Tuvalu: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. Online. BusinessInfo. 2019. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/tuvalu-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/#section-7330efea-d2fa-48e0-ad98-7968e072c72a>. [cit. 2024-03-05].
- 65) ZAVADIL, Petr. *Nezávislost? Konec Tchaj-wanu*. Online. Lidovky. 2008. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/nezavislost-konec-tchaj-wanu.A081021_094702_In_zahranici_nev. [cit. 2024-02-07].
- 66) ZAVADILOVÁ, Tereza. *Donbas, uhelná pánev zašlé slávy*. Online. IROzhlas. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/donbas-rusko-ukrajina-valka-uhelna-panev-zasle-slavy_2205111936_jgr. [cit. 2024-

03-05].

- 67) ŽINGOR, Daniel. *Počet obyvatel Izraele přesáhl 9 milionů*. Online. Deník Referendum. 2019. Dostupné z: <https://www.israel.cz/2019/09/pocet-obyvatel-izraele-presahl-9-milionu/>. [cit. 2023-12-18].